

Naujienu Antroji Dalis

NR. 612

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XVIII METAI

JERONIMAS CICENAS

SOLISTAS STASYS PILKA VYTAUTO DIDŽIOJO GIMNAZIJOS

Kas? Dingojat antraštę perdėm klaidinga būsiant? Solistas pas Balčikonį (žr. "Dabartinės Lietuvių Kalbos Žodynas", 750 psl.) yra kiekvienas tas, kas solo dainuoja, skambina, griežia, šoka. Vadinasi, dailiojo žodžio sakytojas nėra solistas? Siūlote grįžti prie deklamuoti, atseit, "ryškiai, išraiškingai skaityti ar sakyti kokį kūrinį". Tai kodėl tuomet žodis solo šitaip apibūdinamas: "be kitų dalyvavimo, vienam"? Antrą grįžus, kiek bilionų metų ne žemė aplink saulę, bet saulė aplink žemę sukosi? Mangi arčiau širdies žinomo lenko literato ir kritiko K. Irzykomsio vienu viešų diskusijų metu šitaip išlūkstentas "Kolumbo kiaušinis":

"...pirmasis par excellence spektaklis įvyko vasarvietėje Rojuje, kai Jieva, dar pati be nuodėmės, bet jau nebetoli nuo jos, klausėsi Adomo solo. Kai gi į veiksmą įsijungė ir Jieva, prasidėjo duetas, operos užuomazga..."

Anot to gana profesionalo rašytojo teatrologo, nepažinęs Adomo solisto, nepažinsi kaip reikiant ir Adomo... kolektyvininko, šios ir anos dramos dalyvio.

Ak, bijau išklysti į sraunį (ir dar ne savo srities) sąvokimų platumą. Gana bus pakartoti ir dar pabrėžti:

...tą vakarą aktorius Stasys Pilka iš tikro buvo solistas!

Bet kodėl Vytauto Didžiojo Gimnazijoje? Juk ans gimė Petrapilyje ir mokslus baigė Leningrade! Kantrybės, visą šį reikalą čia pat apgerbsiu (pagal tą patį Žodyną, aptvarkysiu - išaiškinsiu).

Vytauto Didžiojo Gimnazijos Vilniuje salė buvo savų iškilmių ir svečių "išraiškos meno" židiny. Tai į ten "Vaidilos" teatro vadovybė (jau mirusios aktorės ir rašytojos M. Krinickaitės - Astaškieienės iniciatyva) sušaukė vilniečius aktorius Stasio Pilkos rečitalio.

Pirmas lietuvis profesionalas aktorius! Pirmasis... Ak, Vilnius — senosios Lietuvos lopšys ir Vasario šešioliktosios deklaracijos žaizdras — atsidūrė lenkų vergijoje, ir Vilniaus lietuvis Lietuvą kovoj ir dainoj girdėjo ir matė tik iš tolo, iš skeveldrų, kartas nuo karto atlekiančių pro šiaudinių gairių sieną.

Mes, tuomet paaugliai, į brolių iš anapus spoksojom lyg į dyvą — didį dyvą, kai vidur vasaros ežeras užšala.

Negaliu nepaminėti, 1927 m. vasario 20 d.: išlydime dr. J. Basanavičių (kaip mums dar neseniai mielą, žilą ir apykal-

bį Gimnazijos Daktarą!) į katedrą. Ir šalta, ir liūdna, vakaras migloj ir širdgėloj. Staiga žinia: "...iš Kauno!". Ryto dieną į Rasų kapines. Grubo rankos nuo geležinio vainiko. Vėliau vaizdą užstojo Lelewel-

torius — stebėjomės, J. Tysliavos balsą ir ūgį sverdami.

Tų pat metų rugpiučio 11—13 d.d. pirmieji Nepriklausomos Lietuvos žurnalistai... trys iš jų "menševikai" ("mažumiečiai", t. y. tautinių mažumų

savo granito paminklu. Tegirdėta balsai. Bet vakare buvo atsigauna su kaupu. Iš anksto užsiimta "svečių stebėjimo punktas." Profesorius Mykolas Biržiška? Nagi, tas pats, kai prieš ištremiant — 1922 metais, direktorius, tik kely išvargęs ir šarma apkritęs. Seimo atstovai su signataru prof. St. Kairiu prysaky, prof. Žemaitis, (1905 m. revoliucijos dalyvis, švenčionių gimnazijos direktorius, tremtinys). O ten — ant stalo krašto prisidėdęs kunigas? Tai, manas manuti, Vaidilgas!

Ne, tai ne gedulo akademija, tai vidurvasario nakties pasaka. "Apollo" (vėliau: Vytauto Didžiojo Gimnazijos) salėje: programą tęsia... Lietuvos Operos solistai Vladislava Grigaitienė ir Antanas Sodeika.

1928 m. kovo 1 d. Klube iš Paryžiaus Kaunan begrįžtančio Juozo Tysliavos poezijos vakaras. Pirmasis lietuvis poetas... Tai buvo varpai, sidabriniai varpai! Kodėl jis ne ak-

spaudos), bet keturi... "bolševikai" (skaityk: "daugumiečiai" — Tėvynės, laisvos Tėvynės spaudos balsas!): "Lietuvos Aido" — M. Bagdonas, "Naujo žodžio" — Justas Paleckis (tas pats, Justinas!), "Sekmadienio" — Augustinas (ne Voldemaras, bet: Gricius) ir visa galva kolegas prašokęs "Lietuvos žinių" Jonas Kardeelis.

Vai, įvairiomis progomis spėta pamatyti "Romeo ir Julija", "Aida" ir t. t. Gražu ir smagu opera, tačiau tautos tikrasis augmuo, ir sąžinė, buvo ir per amžius paliks, kaip ir buvęs, — dramos teatras! Vis nepasiekdavo akis akin. Ir staiga: — ...pravažiuoja aktorius Stasys Pilka! — dienos, 1939 m. sausio pabaigos, naujiena pati geroji.

Šaukiu T. Bujnickį, poetą, lietuvių poezijos vertėją. O gi jo jau žinoma iš Vilniaus radijo. Nudžiugo ir K. Leczycki, Vilniaus ir Varšuvos spaudos korespondentas.

K. Leczycki — "Sztuba" — mokyklinėmis temomis! — pjesės autorius. Kauno scenoje pasirodžius Kazio Binkio "Atžalynui", Krokuvos "IKC" įdėjo gana trumpą, bet riebią žinutę: ...tata! "Sztubos" ir panašių pjesių kompiliacija! Užklaustas Leczycki ans atsakė aplinkomis: "...negi kiekvienas Krefos gyventojas turi būti... kretinas?"

Tačiau... vieną pavakarę K. Leczycki pakvietė puoduko kavos. Iš Kauno buvo gavęs mašinėlę perrašytą "Atžalyno" egzempliorių. Paprašė kai kurias vietas išversti. Perėjom į vyninę ("in vino veritas"). Po pusvalandžio K. Leczycki numojo ranka:

...("IKC" ir kitų sensacinės spaudos korespondentų) menkystės smūgis!

Netrukus įsiai, iš Vilniaus radiofono teatro temomis bekalbėdamas, griežtai numeigė bet kokias kalbas apie plagiatą. Baigė rūščiuoju kalambūru: "Ar žinot, mielieji radijo klausytojai, kodėl išgarsėjo antrasis Nojaus sūnus Chamas? Nagi, jis buvo pats pirmasis žmonių istorijoje... chamas!"

K. Leczycki susidomėjo "Atžalynu", paskatintas Vilniaus Lenkų dramos teatro, kuris po santykių užmezgimo užėjus "atodregiui", lietuvių draminc kūrėba ketino pagerbti K. Binkio "Atžalynu". Juo labiau, kad tuo metu Vilniuje statyta ar kartota visa eilė mokyklinių pjesių, k. a.: K. Leczyckio "Sztuba" (tai, mokinių tarpe, mokykla), Herto "Mlody Las" (Atžalynas), vengrų "Matura" (Abitura) ir t. t.

Per K. Leczyckį apie aktorius Stasio Pilkos rečitalį patyrė ir kiti lietuvių bičiuliai: aktorius Mr. ir satyros teatro "Cyrulnik Warszawski" vienas iš autorių — poetas M. Aktorius Mr. domėjosi rečitaliu, mat, jo draugas Sz. (ilgametis Vilniaus teatro direktorius, anuo metu vadovavęs Lodzės teatrui) iš seno puoselėjo mintį supažindinti lenkų publiką su Lietuvos drama ir lietuvių aktoriumi. Jį traukė Balio Sruogos "Baisioji naktis" ir "Radvila Perkūnas".

Į beveik uždarą ir ekspromtu ruošą aktorius Stasio Pilkos rečitalį paskutinę valandą atskubėjo gudas žurnalistas S. ir ukrainietis D. (abudu Vilniaus lietuvaite vedę). Visiems buvo įdomu išgirsti ir savo akimis pamatyti Lietuvos dramos teatro aktorį. Tai nebuvo zingeidumas, kuriuo palaida vengriukė (Jadyvga, lenkų net į ševntasias keliama!)

(Tęsinys 2-me psl.)

SVEIKINAME MAESTRO
 S T A S I P I L K A
 40 METŲ
 NAŠAUS DARBO SUKAKTIES PROGA

SOLISTAS STASYS ...

Stasys Pilka

(Atkelta iš 1-mo spl.)

ir įkaušę Krokuvos miestelėnai viešai (ir pro durų plyšius į miegamąjį) stebėjo Lietuvos kunigaikštį (vėliau karalių Jogailą). Čia grynai profesiniai sumetimai, aistra pažinti savo profesijos kolegą kitakalbėje scenoje.

Aktorė M. Krinickaitė - Astaškienė ant lapuko greitomis sužymėjo rečituojamus pavyzdžius.

O, moj panie... — K. L., ir šiaip mažas, susitraukė į kamuoliuką, lyg žaismą pradėdamas kačiukas.

— ...o, kad tai (aktorius Stasio Pilkos rečitalis) būtų plokščielė (tai yra paleistum, kada nori, pakartoti) ...atsiduso Dorek, kai rečitalis jau buvo baigtas.

— ...ligi ryto sudilintum! — atsišaukė M. ir pridūrė savo — amžino individualisto ir humoristo! — pastabą: Jei tokiu solidžių (ir ūgiu, ir balsu, ir iš viso kūrybine ekspresija) trupėje būtų daugiau, ir aš nebijočiau rampos...

— fur būt, ne rampos šviesos, bet...

— ...publikos, į dangų keršto bešaukiančios!

Buvo nuotaika, kaip po kiekvieno panašaus spektaklio. Gatvėn išėjus, jau laukė drumstas vėjas nuo Antakalnio šilų. Klydinėjo niekur nepritaipamos retos snaigės. Toki nuotaikingą išaktį grįžti gulio, ak, savaimė nuodėmė, ir mes, nuo jos iš principo bebėgdami, susimetėme į vyninę, kur, a tuo šv. Pranciškaus iš Asyžiaus (kilnaus storulio, šventujo ir ...nenurungiamo tauriųjų gerimų ir valgių puoselėtojo), velnias lieka už durų, viduje gi ošia rojaus sodai ir verslės, gyvybė perleke...

Ta vyninė, be kita ko, įgarsėjo ir savo ...besąlyginiu lenkų - lietuvių ginčios mūsų pozicijos parėmimu. Kai ultimatumas buvo priimtas, kreipėsi į lietuvius, aišku, vilniečius, lietuviškųjų dainų pynės. Gavo, ir griežė iš peties. Visi, ypač lietuviai, plojo. Kai syki Vilniun atvažiavo Lietuvos lenkų mokytojai, orkestras užtraukė Lietuviškąjį Popuri ir — "Mes be Vilniaus nenurimsim", Lietuvos lenkai pašoko kaip igelti. Šeiminingas atspirašė, pridero vengriško tokaus "sandermei užprotokoluoti." Orkestro vadovas "Mes be Vilniaus" griežė su ...dar didesniu užsispyrimu (buvo lenkas iš Poznanės ir jam Vilniaus byla buvo egzotika).

K. Leczycki po vyno stiklo išėjo. Tą pat savaitę savo feljetone — aktorius Stasio Pilkos rečitalio parašė — kalbėjo apie Nepriklausomos Lietuvos teatrą. Per vieną "Sroda Literacka" (Vilniaus lenkų literatų kas trečiadienį susirinkimą) Leczycki, jau 1939 m. vasaros atostogoms beprasidedant, siūlė pabandyti suruošti

PRISIMINIMAI

(Iš lyrinio dienygo)

Et quand tu seras vielle...
Guillaume Apollinaire

Kada žvaigždė — siaurės heroldė garbanas sidabrinis,
Prisiminimų girgždančius vartus siaurai pravers,
Kregždutės varpinėj lieknų sparneliais skambins!
Ledinį užvarą pavasariniai potvyniai išvers!

Ar dar regi:

Mėnulio užkerėtas, krėsnas, glaustašakis medis
Kiškutį bailių paguodžia prie užmigusių javų...
Ir gardžiakvapė vasara, priglaudusi į lipšnų glėbį,
Pakriaušėm vedasi parymoti po žuolu saugiu.

Ar dar meni:

Už vandenų sūrių rikiavosi niūrių namų grandinės:
Nėra lakščių svajojimų, nėra ten nei lengvų sapnų...
Tvanki diena dabino rudenį voratinklėliais azurinais...
Saligatvy geltonan kiliman įmynė mudviejų žingsnius.

Ar dar stebi:

Žibintai prisimerkę saliuotuoja fabrikus bemiegius...
Išneria šventarylin iš skersgatvių bespalviai siluetai...
Naktis štai ima ir sulėtina valdingą valandų aklųjų bėgi.
Kad nuo pavasario svaigtų kaštanų pumpurai, poetai...

Snieguolės glostosi, už rankos vesdamos žiemos artėjimą...
Jaunystės aidesiai tebeskamba, beslinkdami bedugnėn!
Gyvenimo palinkusiam kalne — išblėsusios vaivorykštės

/žerėjimu

Prisiminimai nusenka į šaltą išnykimo ugnį.

1958

PETRAS TARVYDAS

Stasys Pilka - rašytojų draugas

Lietuvos atkūtimo laikais kiekviename žingsnyje dėjosi stebuklai. Tų stebuklų buvo tiek daug, kad įpratę juos nuolat matyti, jau neberasdavom reikalinga prideramai stebėtis. Šiandien pagalvokim: Lietuviškas teatras. Čia tik ką kaimų klotimuose buvo vaidinama "Velnias ne boba", kuri rodišė pakankama ir publikai ir patiems vaidintojams, o štai, lyg niekur nieko, staiga gimsta profesinis lietuvių teatras,

aktorius Pilkos rečitalį. "Kalba — jokia kliūtis, o, galima sakyti, eksperimentas, kuris turi ateiti. Keičiasi muzikais, operos solistais, kodėl nesikeisti dramos solistais?"

Direktorius Sz., aktorius M. painformuotas, taip pat turėjo savotišką projektą: pakviesti aktorį Stasį Pilką kaip Petro Vaičiūno "Naujųjų žmonių" režisorių ir kaip patį Grafa (ir gal būt, dar porą lietuviškų aktorių).

Tą vakarą kalba sukosi apie aktorį Stasį Pilką. Kai Dorek (T. Bujnicki) ginčijosi dėl "techniškų galimybių", M. rūpinosi, kaip aktorius Pilka rečituotų, pvz., O. V. Milašiaus "Miguel Manara"

"Kiaurą naktį, išties naktų žę nerimas budėjo ties manim..."

Doreką domino, kaip atrodytų aktorius Stasio Pilkos veidas ir rankų žaidimas prieblančioj scenoj, kai rečituotų:

"...ir ji zizens, lyg pienas melžiamas: "Kaip gali būti meilė nuodėmė?"

Orkestras, aktorius Mr. prašytas ir apmokėtas, jau trečią kartą griežė Lietuviškąjį Popuri.

STASYS PILKA
Čikagoje 1927 metais.

siekiąs sceninio meno aukštumų, ūmai ugdąs savas tradicijas, sudarąs savąjį stilių ir per trumpą laikotarpį išauginęs jau didelį skaičių subrendusių teatro menininkų. Ar nepanašu į jaudinantį, neregėtų tautinio genijaus pasireiškimą?

Šiandien mes linke alleisti ir pateisinti visokias anais laikais padarytas klaidas. Bet ar nepasinaudoti šia proga, rodos pirmą kartą viešumoje, priminti savotišką nesąmonę, kad lietuviško teatro kūrimosi metu neabejotinam profesionalui Juozui Vaičkui nebuvo leista dirbti mūsų teatre. Jis, išauklėtas geriausioje Rusijoje sceninio meno mokykloje, visą gyvenimą degė teatru. Ir liko už durų.

Dabar mada reabilituoti žmones, nors jau mirusius ir jokios reabilitacijos nebereikalingus. Juozą Vaičkų turėkime drąsos nors pavėluotai bet nuširdžiai reabilituoti.

Nieko nepadės, jeigu mes susiriesdami jį dar šiandien koliosim ir ieškosim jam priekabių: niekas dabar negali padorios sąžinės įtkinti, jog Vaičką darbas Lietuvos Teatrui nebūtų buvęs pliusas.

Žinoma, šią nesąmonę nesunku paaiškinti, jeigu atmin-

sime, kad ir tie patys aukštieji Lietuvos kultūrinio gyvenimo vadovai administravimo srityje buvo tik paprasti mėgėjai.

Į meno šventovę, Kauno miesto sode ties Laisvės aleja, suplaukė iš visos Lietuvos geriausios jėgos. Mažas dalykas, kad pradžioje daugelis aktorių buvo amatoriai. Sakysim, dalis to paties Vaičką paskubom pralavintų jaunuolių. Melai po metų, ir tie patys buvę išsiprusinę mėgėjai pasidarė aktoriais be priekaištų, sugebanciais išraiškos mene pasiekti nuostabių aukštybių.

Saltuoju, jau šiandien nešališku pasidarė žvilgsniu žiūrėdami, vis tik mūsų teatro gyvenimo pradžioje matome šiek tiek kuklaus amatininkumo. Tai yra visai pateisinama. Staigūs suoliai reikalauja atsikvėpimo.

Stasys Pilka Valstybės Teatre atsirado jau tuo metu, kai daugumas pradininkų veikė tvirtai stovėję savo pozicijose. Atvykęs buvo visai naujas žmogus. Jis buvo tuojau pastebėtas ir susispyčiusių Kaune meno darbuotojų labai maloniai sutiktas.

Mokėsi Stasys Pilka iš gerų pavyzdžių, jų tarpe iš pasaulyje pagarsėjusių rusų teatro novatorių. Tad su juo į Kauno meno žmonių tarpą atėjo ir skirtingos nuotaikos. Jo dėmesio ir susirūpinimo centre buvo ne tik tasai vienas teatro darbas, bet ir bendri meno kūrybos reikalai placiaja prasme.

Scenoje Stasys Pilka pasižymėjo savo aukštesnio lygio technika. Jis buvo geras ten, kur reikėjo "paduoti" tauriai skambantį žodi, todėl jam teko kurti mūsų scenoje klasikinuose ar istroniuose veikaluose ryškiuosius charakterius. Ir tai atlikdavo pasigerėtu tikslingumu. Jau viena laikysena scenoje, jo balsas, aktoriska dinamika priversdavo žiūrovus juo gėrėtis.

Bet šiuo syk labiau norėtusi išskelti Stasio Pilkos bendravimą su Kauno ano meto žymesniais menininkais, poetais, rašytojais, dramaturgais, platinio meno atstovais.

Stasys Pilka mėgo būti meno žmonių tarpe ir tie žmonės su juo greit susiprasdavo. Ir nereikėtų tu stebėtis. Nes Pilka Kaune turėjo gerą meno ir scenos literatūros biblioteką. Toji biblioteka pas jį ne taip sau lentynose ar spintose (kaip kartais pasitaiko) dulkejo, bet buvo dažnai pastudijuojama. Su juo galėjai kalbėtis daugybe labai specialių, tik vieniems meno darbuotojams artimų klausimų.

Norėdami suminėti tuos asmenis, su kuriais Stasys Pilka artimai suėdavo, turėtume sudaryti ilgoką sąrašą. Su juo bendrą kalbą rādavo dauguma dailininkų. Rašytojai Kazys Binkis, Balys Sruoga, Faustas Kirša žinojo, jog Pilka artimi literatūros ir dramaturgijos dalykai. Štai Petras Vaičiūnas, nuo kur'o stalo mūsų Drama veik kasmet gaudavo sau veikalą. Jau koks buvo at-

(Tęsinys 3-ojo psl.)

STASYS PILKA —

(Tęsinys iš 2-ro psl.)

siskyrėlis, bet ir anas Stasiui Pilkai darydavo išimtį, nes su juo galima buvo šiltai nuotaikingai pasikalbėti.

Štai jaunų poetų ir rašytojų būrelis. Toks atkaklus ir išdidžiai linkęs iš visų kitų savo natjoviškumu ir senovinių tradicijų nebojimu išsiskirti. Vyksta vadinamieji Paldienykai, pagal Kazio Binkio nekompromisinį pasiūlymą. Nes, girdi, šie ypatingi susirinkimai, paslėpti nuo svetimų akių, neturėtų atrodyti dirbtinai iškilmingi: Paldienykas — darbo diena, poetiniam darbui ir susirenkam paldienyke.

Šitie Paldienykai vėliau pagimdė Keturius Vėjus, revoliucinės (meno požiūriu) dvasios sąjūdį, pasireiškusį raštais, viešais pasirodymais ir toli siekiančia įtaka.

Paldienykuos būdavo svarstomi daugiausia grynai literatūriniai reikalai. Ištisos ilgos valandos praeidavo benagrindžiant sudėtingas eilėdaros ir labai specifines poezijos problemas, kai įsismaginęs Kazys Binkis, kaip geroji auklė, mažu šaukščiuku neskūpiamai penėdavo jaunus poetus poetinio darbo paslaptimis.

Stasys Pilka taip pat būdavo šių Paldienykų svečias ir visokeriopo pagyrimo vertas kantarusis klausytojas. Nesgi ir jis gyveno tomis pačiomis mintimis ir buvo pasinešęs pritarti tiems "paldienykiečiams", kurie degė troškimu kažką nauja sukurti ir pasakyti tai, kas tuo metu buvo labiausiai mūsų žmonėms reikalinga.

Rusų rašytojas A. Čechovas kadaise pasakė: Savim patenkinti tik lenktynių arkliai ir balerinos. O menininkai, girdi, niekad neprivalo būti patenkinti savimi...

Na, jeigu taip, tai Stasys Pilka neabejotinas menininkas. Mat, jis savim niekad neatrodė patenkintas. Madoje sakyti, kad meno darbuotojas turi vis ieškoti. Stasio Pilkos darbuose matome paieškojimų, jo gyvenime taip pat jaučiamas būdingas menininkams neramumas. Šis neramus palinkimas ieškoti jį buvo anuomet atvedęs net į Ameriką.

Stasys Pilka Kauno Valstybiniam Teatre sukūrė didžiulę galeriją vaidžių. Juos visus sunku būtų čia suminėti. Užtenka prisiminti, kaip garsiai Pilkai plodavo F. Šillerio "Klasta ir meilė" spektaklyje vadinamoji "galiorka", toji palėpė, kur su pigiais bilietais vargingai susiglaudę studentai, jaunimas, darbininkai buvo susirinkę, kaip sakoma, menu pakvepuoti.

Maža to, kad mes asmeniškai Stasį Pilką mėgstame dėl jo pastovaus optimizmo, dėl šilto, draugiško būdo. Mes dar daugiau pasiilgstame jo darbo scenoje, patraukliai viliojančioje, vis kažką nepaprasto žadančioje rampos šviesoje...

VLADAS JAKUBENAS

Stasio Pilkos jubiliejaus proga

STASYS PILKA

Dramoje "Durklas" kalinio Luversac vaidmeny, vaidintame Lietuvoje ir Amerikoje.

Nebūdamas specialistas ir smulkiai nesekęs mūsų Dramos teatro plėtotės, negaliu pretenduoti galįs analizuoti ir įvertinti visą Stasio Pilkos veiklos apimtį, kaip aktorius, režisoriaus ar meno srities publicisto. Galiu tik drąsiai tarti, kad retai tenka susitikti asmenį tiek atsidasusį menui ir kultūrai. Mes tokį jį pažinome dar Lietuvoje, kada jis gyveno užtikrintose Lietuvos Valstybės Teatro etatinio žmogaus sąlygose; jis pasiliko toks pats karo audroms jį nubloškus į emigraciją. Jo asmenybės bruožai, atrodo, nepakito ir dabar, įsikūrus Amerikoje.

Stasio Pilkos biografija rodo, jog jam sunku buvo pasitenkinti siaura gyvenimo rutina. Būdamas Valstybės Teatro kolektyvo narys, tiesioginėmis savo pareigomis jis nepasitenkindavo. Dažnai padėdavo mėgėjų sambūriams, režisuodamas ar jiems vadovaudamas ir net atsitiktinai kartu ir vaidindamas; neretai dalyvaudavo taip pat ir Valstybės Radiofono programose. Jo veiklus būdas jį buvo keliems metams nunešęs ir į Ameriką, kur keliais atvejais apkeliavo veik visas lietuvių kolonijas. Antrajam Pasauliniam karui pasibaigus, buvo mėgiamas ir laukiamas svečias Vakarų Vokietijos tremtinių stovyklose, kur rengė savistovius "poezijos ir literatūros" vakarus, valandomis interpretuodamas lietuvių bei pasaulinę raštiją ar režisierium ir aktorium prisidėdavo prie kultūrinio veikimo.

Pakliuvęs į jam iš anksčiau gerai pažįstamą Chicagą, Stasys Pilka pasiliko prie gyvenimo būdo, kuriam Amerikos sąlygomis reikia drąsos ir pasiryžimo. Nėra tikrai žinoma, iš ko Stasys Pilka gyvena; jo būties sąlygoms apibūdinti, atrodo, geriausiai tiktų amerikinių terminų "free lance" ir "part time" kombinacija. Jei laikyti, kad šio krašto gyventojų pareiga yra sukrauti materialius - medžiagiškus turtus ir, juos išleidžiant ar investuojant, gyvinti Amerikos ekonominį gyvenimą, tai Stasio Pilkos vertinimo indeksas gal nebūtų aukštas. Užtat jis

neabejotinai yra sukrovęs sąvyje nemažus intelekto bei meninės intucijos turtus ir juos lietuvių visuomenėje yra plačiai investavęs ir vis tebeinvestuoja. Šioje srityje jo įnašas yra didelis ir vertingas.

Nepaisant nereguliarių gyvenimo sąlygų, Stasys Pilka yra sveikas, yra gyvas, ne tik kūniška, bet ir dvasiška šio žodžio prasme. Chicagos kultūrinėje veikloje mes jį sutinkame dažnai, jei ne scenos darbe, tai kur kitur — stebėtojo ar žiūrovo kėdėje, spaudos puslapiuose.

Stasys Pilka Amerikoje niekur pastoviai nesiriša; jis nešioja aštuonių valandų darbo nuovargio antspaudo. Nepraturtėjęs nuosavais namais ar banko sąskaitomis, jis yra savaip turtingas, kad energiją gali kreipti į meno ir kultūros reikalus, ypač gi į jam įprastą ir artimą teatro sritį.

Ši privilegija — būti laisvu kultūrininku — yra vertinga, bet šios šalies sąlygose sunki pasiekti ir išlaikyti. Nusipelnęs lietuvių scenos darbuotojas Stasys Pilka, turįs didelį patyrimą ir plačius įvairiose srityse sugebėjimus, pažinęs pripažintus pasisekimus ir laimėjimus, rodo mums retą laisvojo menininko ir nepailstamo kūrėjo pavyzdį.

Karalienės tarnautojų viršvalandžiai

Anglijos karalienės Elzbiotos sekretorės priverstos dirbti daug viršvalandžių prieš, per ir po Kalėdų. Sandringhamo ir Buckinghamo karališkuose rūmuose kelias savaites prieš šventes jau susikrauna tūkstančiai kalėdinių dovanų ir sveikinimų Jos Didenybei. Iš pačių tolimiausių dominijų ištikimieji pavaldiniai siunčia dovanas ir kalėdinius atvirukus. Net ir turint visą sekretorių būrį neįmanoma atskirai padėkoti kiekvienam sveikintojui: karalienės vardu jiems dėkojama "urmu" — per radiją ir spaudą. Asmeniškai Elzbiotos pasirašyti sveikinimai siunčiami tik giminėms, o iš svetimųjų — sergantiems vaikams, apie kuriuos praneša ligoninės.

Dovanos tikrinamos saugumo. Daug keistų dovanų gauna Jos Didenybė! Viena amerikietė atsiuntė 9 svarus šaltmėtinių saldainių, vienas jūrininkas, nostalgijos apimtas, atsiuntė iš Labradoro uolos skeveldrą ir prašė įmūryti ją gimtojo Windsoro karališkosios pilies kieme. Net skanėstų, skirtų šunims, jau yra gavusi karalienė: juos padovanojo savo motinai princas Charles, nes jam labai patiko dėžutė.

Kasmet gauna karalienė daugybę visai beprasmiškų dovanų, kurias ji vis dėlto turi priimti ir dar už jas padėkoti. Dvarininkai iš Foulis atsiun-

čia kasmet po kibirą sniego. Sniegas simbolizuoja procentus iš nuomos. Ši dovana kartais atgabenama tik po naujų metų, kai atsiranda sniego. Kam siunčiama tokia dovana — nežino nė pati karalienė. Atholo hercogo siunčiamas baltas rožes arba baltus erškėčius iš Glastonbury galima nors įdėti į vazas, jie primena Anglijos kriokštą, bet ką veikti su sniegu? Vertė L. U.

SPECIALŪS SIUNTINIAI

Užsakymai LIETUVON: medicinos, inžinerijos, muzikos ir kiti profesiniai bei specialūs užsakymai.

Išvykimo iš Rusijos leidimų gavimo tarpininkavimas. Prašykite informacijų katalogų.

OVERSEAS CARGO CO.,

4457 So. Talman Ave.

Chicago 32, Ill.,

Tel.: LA 3-8158.

Ved. S. P. JUODVALKIS

(Sk.)

PAVASARINIS IŠPARDAVIMAS

NAMŲ RAKANDŲ, TELEVIZIJŲ, AUKSINIŲ DAIKTŲ

Kainos sumažintos Didelis pasirinkimas

Svečių kambario setų,
Miegamojo kambario setų,
Šaldytuvų, Karpetų
Skalbimo mašinų,
Gazinių pečių,
Televizijų,
Kėdžių, Lempų,
Staliukų, Phonografų,
Laikrodėlių,
Deimantų,
Lietuviškų plokštelių.

LENGVAIS IŠSIMOKĖJIMAIS

BUDRIK FURNITURE

3241 S. Halsted St.

CALUMET 5-7237

Atdara pirmad. ir ketvirtad. iki 9 val. vakaro. Sekmadieniais 11—5.

Budriko radijo programos sekmadieniais iš stoties WHFC, 1450 kil. nuo 2 iki 2:30 val. po pietų.

Pasveikink savo draugus per "Naujienas"

3 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.

— SATURDAY, APRIL 14, 1962

Dienu Skeveldros

1.

Londono "Tydzień Polski" skiltyse vyksta gana įdomus ginčas: — nuo kada Vilnius esąs lenkų?

Po str. "Kaip Vilnius grįžo Lenkijai" atsiliepė vienas iš buvusios Didž. Lietuvos Kunigaikštystės šalininkų, būtent — Cz. Ješman. Anot jo laiško redakcijai, Vilnius negalėjo "grįžti" (kabutės autoriaus! J. C.), nes iki 1923 m. Lenkijai ir nepriklausė. Toliau šitaip dėsto: — iki 1795 m. buvo D. Liet. Kunigaikštystės sostinė, o 1795 — 1923 m. būvyje buvo iš eilės rusų, vokiečių ir sovietų okupacijoje. Be to, dar 1919 m. Vėlykose buvo lenkų kariuomenės "išvaduotas" (dabar kabutės mano! J. C.). Toliau sako, kad iki 1920 m. lenkų kariuomenei pasitraukiant teisinė padėtis Vilniuje buvo neapibrėžta. Ir nuo 1920 m. rudens (vadinasi, po Suvalkų sutarties sulaužymo! J. C.) iki 1922 m. vasario mėnesio (iki vadinamojo Vilniaus Seimo! J. C.) *tarptautinės teisės atžvilgiu Vilnius ir Vilniaus kraštas nebuvo Lenkijos dalimi*, — teigia savo laiške Cz. Ješman.

Toliau griaua ir savo pirm-tako (kažkokio Golawskio) teigimą, kad "lietuvių gyventojų Vilniuje procentas buvo minimalus (2,5%)". Girdi, ans besiremiąs kalbos kriterijumi. "Betgi Zuericho gyventojai nėra vokiečiai, o Liege gyventojai prancūzai; Vilniaus gyventojai žymia dauguma vartoja lenkų kalbą. Ji buvo "lenkiška" ta prasme, kad nebuvo nei rusiška, nei pravoslaviška", — rašo Cz. Ješman.

Ir kilo audra! Kažkoks A. J. Dąbrowski iš karto parciškė, kad Cz. Ješmano nuomonė yra lenkams... *žalinga!* Anot jo, ir negali būti klausimo, kam iki 1793 m., vadinasi, iki antrojo Lenkijos padalijimo, priklausė Vilnius, Lyda ir Brėslauja, nes... Didžioji Lietuvos Kunigaikštystė tebuvo Lenkijos provincija.

Atsiliepė ir J. Giertych, žinomas dešimčių publicistas ir politikas. Jo manymu, nuo Liublino unijos Lietuva šitai Lenkijos dalis, ir baigtas kriukis! Iš viso, formaliai žiūrint, jau nuo 1385 m. inkorporuota kaip Jogailos kraitis. O ir prieš tai... Kas gi prieš tai? Čia J. Giertych užgieda seną lenkų imperialistų giesmelę: — esą Vilnius nuo pat amžių glūdomos tebuvo lietuvių *kolonijos* pobūdžio sodyba. Vilnius ant ribos į bežmogę erdvę, į tuščią teritoriją, kur pirmieji gyventojai... — šitai lenkai, paimti į lietuvių nelaisvę.

Toliau prikiša Cz. Ješmanui, kad ans savo laišku pažeidžia lenkų politinę ir tautinę realybę, o taipgi ir (įsidėmėkite! J. C.) tarptautinę teisę.

Giertych'ui patinka Lenino dekretas (1918.8.29), kuriuo

4 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
SATURDAY, APRIL 14, 1962

esą panaikinęs visus Lenkijos padalijimo aktus, vadinasi — Vilnių ir Lietuvą gražinęs Lenkijai. Ir tt. ir tt.

Savo laišką redakcijai Giertych baigia "teigimu", kad Vilniaus kraštas etniškai buvęs ir tebesąs lenkų.

Manding, nieko nauja po saule, arba kitaip tariant — Londone veši senas lenkų imperializmas!

2.

Literatūros ir Meno" Nr 13 užtinku seną teatro vilką — J. Grybauską. Ir ką ans savo "Režisieriaus Dienyne" rašo? Ogi "žiūrėti į priekį — būtina".

Esą okupuotos Lietuvos operos ir baletu teatras paruošias negyvus, nuobodžius, pilkus spektaklius. Kas kaltas? Ir dirigentas (jį užgožia kapelmeisteris), ir dainininkas.

Skaitykime pažodžiui:

"Paimkim eilę mūsų spektaklių, žvilgtelėkime į jų herojus. Ar kartais jie lyg du vandens lašai nebūna panašūs vienas į kitą? Ar ne pirmiausiai į akis mums krinta tik išorinė jų transformacija? Šiandien vienas kostiumas, rytoj — kitas; šiaandien triko baltas, rytoj — melšvas; šiaandien — perukas kaštoninis, rytoj — juodas; šiaandien — ūsai, rytoj — be jų; vakar su barzdele, šiaandien — be jos... Deja, žingsniai tie patys! Tie patys, jau įkyrėję, posūkiai, tie patys, jei taip galima pasakyti, "operiniai piruetai"!

Kas dėl to kaltas? Be abejo, režisierius! Bet... reikalaui gal kitaip klostytusi, jei vaidmens kūrėjas atsinešų su savim į repeticiją bent minimalų paveikslui kurti reikalingą bagažą. O tuo tarpu šis bagažas dažnai būna labai lengvas. Neretai režisierius turi nurodinėti artistui pačius elementariausius judesius. Tai atsitinka todėl, kad repeticijai nesiruošiama, tikintis (tebūnie atleista už nekuklumą), kad tai atliks režisierius — jis "ištrauks iš bėdos"...

Deja, kartais dar pasireiškia ir tokia nuomonė, esą "dėl to, kad aš studijuosiu, lavinsiuos, skaitysiu, — geriau nuo to nedainuosiu". Vulgari pažiūra! Be kita ko, iškelia ir tokių priekaištų:

"Iki šiol dar kaip reikiant neišjudintas sceninės tarsenos reikalas. Menkai šalinami jos trūkumai. Itin liūdna, kad tarsenos defektų turi ir jaunieji dainininkai, kuriems lemta pakeisti vyresniąją kartą. Ar teatre nereikėtų paskelbti "karo" už kalbos ir tarsenos kultūrą? Praktika rodo, kad darbo metu duodamos pastabos nepasiekia savo tikslo. O juk sergančiam reikia gydytis sistemingai, reikalinga nuolatinė profilaktika.

Seniai atgyveno nuomonė, jog mintys ir jausmai operoje išreiškiami garsu, o ne jo ištartinu. Tuo tarpu garsas ir žodis turi sudaryti nedaliamą vienetą: žodį — garsą. Va, tas žodis ir turi būti nuolat kultivuojamas. Argi solistas gali nesijaudinti, žinodamas, kad be aiškaus, tikslaus, sakysime, priebalsių ištartinio žodis netenka ne tik estetinio grožio, bet ir logiškos prasmės? Panašiais atvejais dainavimas mūsų scenoje dar neretai sukelia vokalizmo (pratimo), atliekamo pasinaudojant vien balsiais, įspūdį. Tai panašu į kažkokią "nebylių deklamaciją". Vaizdziai kalbant, balsis — upė, o priebalsiai — krantai. Kad nebūtų potvynio, reikia tvirtinti krantus!"

Pabaigai rež. J. Gribauskas rašo (beje, pravartu ir tremties šios srities darbuotojams!):

"Kūno plastiškumui, elegancijai mūsų artistai, toli gražu, dar neskiria reikiamos dėmesio. Nesilaikant režimo, scenoje pastebime per daug ankstyvą nutukimą, sudribimą. Tai aiškiai rodo, kad nereikliai žiūrima į kūno kultūrą. Smarkiai šlubuoja ir kūno ritmika. Plastikos stoka daro kūną nelastingą, grubų.

Visa tai kliudo žiūrovui gerėtis net ir gražiausiu dai-

navimu, nes artisto išorinės išraiškos priemonės negrąščios, neteikiančios estetinio pasigėrėjimo. Be tobulos tarsenos, grąščios plastikos, tikslios ritmikos muzikinis - vokalinis meistriškumas negali būti pilnavertis!"

J. Cicėnas

EULOGIJA ŠUNIUI

Šiomis dienomis St. Louis mieste jury teismas uždejo 30 dienų kalėjimo ir \$25 baudsmę medžiotojui, kurs miške pamatęs pilką gyvulį priešais jį šliaužiant ir pamatęs, kad vilkas rengiasi ant jo šokti, persovė ir persovės patyrė, kad tai buvo vieno aklo žmogaus šuo vadovas. Teismo kaltintojas, norėdamas jury sugriautinti, padeklamavo George Vest 1870 metais parašytą "Eulogiją šuniui":

Šuo yra "absoliutiškai nesavanaudiškas draugas, kokį žmogus gali turėti šiame savanaudiškame pasaulyje, draugas, kurs niekada jo neapleidžia, kurs niekada neparodo nedėkingumo ar išdavystės — tai yra jo šuo. Žmogui šuo pasilieka ištikimas kaip turte, taip varge, kaip sveikatoje, taip ligoje..."

"Ir kada visi draugai nueina savais keliais (žmogų palaidojus), prie jo supulto kapo tačiau atrasi taurųjį šunį, savo galvą tarpe priešakinį kojų pasidėjusį, akimis liūdnomis, bet akylai budinčiomis, net po mirties pasilikusį ištikimą ir atsidavusį".

Teisėjas nusprendė, kad tokia eulogija padarė įtakos j jury ir jury sprendimą panaikino.

PERKRAUSTYMAI
MOVING
Leidimai — Pilna apdrauda
ZEMA KAINA
R. SERENAS
2047 W. 67th Pl. WAIBROOK 5-8063

NAUJIENOS BOLŠEVİKAMS
YRA RAKŠTIS JU AKYSE

COSMOS TRAVEL BUREAU
PIONIERIUS KELIONIŲ SRITYJE • DAUGIAUSIAI PATYRĘS
RUOSIJANT IŠVYKAS Į
USSR IR RYTŲ EUROPOS KRASTUS

Mes parūpiname visas visas į USSR asmenims, kurie į čia atvyko per ar po II Pasaulinio karo ir dabar yra JAV-bių piliečiai.

AR JŪS NORITE ATSIKVIESTI SAVO GIMINES IŠ USSR? — SUSIZINOKITE SU COSMOS

COSMOS TRAVEL BUREAU
45 WEST 45th ST., NEW YORK 36, N. Y. — Tel. CI 5-7711

PIRMAUJANTI DEŠRU PREKYBA NEW YORKE

Vokiškos specialybės

SHALLER & WEBER

Augščiausios kokybės produktai

IVAIRŪS MĖSOS PRODUKTAI • MĖSA
VIRIMUI IR KEPIMUI • DEŠRELĖS • KUMPIAI.

6 DIDŽIULĖS KRAUTUVĖS 6

NEW YORKE — 1654 2nd Ave. (85-86 St.). TR 9-3047
RIDGEWOODE — 56-54 Myrtle Avenue VA 1-7068
ASTORIOJE — 28-28 Steinway Street. AS 4-3210
HEMPSTEADE — 310 Front Street. IV 3-5540
FLUSHINGE — 41-06 Main Street. HI 5-2552
JACKSON HEIGHTS — 82-10 37th Ave. DE 5-1154

GUNHILD TEGEN

GARBINGA ŠEIMA

Gunhild Tegen, švedų rašytoja, gimusi 1889 m. Žinomi jos romanai: "Tu niekad neištekėsi" (1941), "Šiu ras ratas" (1945).

Vasara beveik baigėsi. Atėjo rugpjūtis. Dangus buvo tamsiai mėlynas, balti debesėliai, lyg pūkai, plaukė virš miško. Didelė vila, panaši į pasakišką pilį, rūpestingai prižiūrėta aikštė, klombos su rožėmis, takas išpiltas smėliu, platūs laiptai. Šiais laiptais nedrąsiai pamazu lipo jauna mergaitė.

Sustojus ties ažuolinėmis gražiomis durimis ji nedrįso iš karto paskambinti. Ji apsidairė, ir jai kilo noras pabėgti. Bet gatvė toli, takas labai ilgas. Ne, reikia daugiau drąsos! Mergaitė ryžtingai paspaudė mygtuką. Suolojo šuo ir nutilo. Mergaitė laukė.

Pagalčiau durys atsidarė. Tarnas kiek nustebo, pamatęs mergaitę. Ji buvo padoriai apsirengusi, sunku buvo atspėti, ko ji nori.

— Čia reikalinga guvernanti, — pasakė mergaitė. — Aš skaičiau skelbimą šiandien ryte...

— Taip, aš žinau. Mums skambina be atvangos. Prašau įeiti, aš pranešiu poniai.

Tarnas kalbėjo draugiškai, bet vis dėlto kiek iš aukšto. Mergaitė sumišo.

Ji liko viena milžiniškame prabangiškame vestibulyje. Grindys buvo išklotos puikiais persiškais kilimais — žinoma, persiškais, šitaip visada pasakojama romanuose. Didelė tamsaus medžio inkrustuota spinta, du milžiniški veidrodžiai, užuolaidos, puiki liustra — daugiau ji nespėjo nieko pastebėti, nes grįžo tarnas.

— Jums, freken (švediskai — panelė), teks kiek palaukti. Prašau sėsti.

Jis draugiškai nusišypsojo, rodydamas į didelę minkštą renensano stiliaus kėdę.

— Ačiū, — pasakė mergaitė, bet neatsisėdo. Tarnas išėjo.

Ji stovėjo, grožėdamasi baldais. Prie lango baltąja, kaip sniegas, siena raitėsi vijokliai. "Jie gražesni už visus baldus", — pagalvojo mergaitė. Tikrieji vijokliai! Bet ir pati siena graži, ir baldai. Bet labai brangu, ji pati, tur būt, niekad neturės tokių daiktų... Nebent vijoklių. O gal ir baltą sieną. Bet dabar svarbiausia — gauti tarnybą. Be tarnybos ji negalės tęsti studijų.

Mergaitė kruptelėjo — laiptais leidosi žemyn milžiniškas šuo. Ji bijojo šunų, ir jos širdis ėmė smarkiai plakti. Nejaugi niekas neateis ir neišgelbės jos? Pagriebus savo rankinuką, ji prisiglaudė prie kėdės. Šuo priėjo, pauostė ir atsigulė prie jos kojų. "Rodos, aš jam patikau, ir tarnas, ir šuo man draugiški" — pagal-

vojo mergaitė, — "tai geras ženklas."

Ji pavargo ir atsisėdo ant pat kėdės kraščiuko. Ji vėl ėmė grožėtis puikiais baldais. Jos dėmesį patraukė lubos: mėlynas fonas, jame žvaigždės, saulė ir mėnulis — fantastiškas žvaigždėlapis. Ji ieškojo pažįstamų žvaigždynų, bet nerado. Suprantama, juk tai ne tikras žvaigždėlapis, o tik papuošalas. Bet kiek jis kainuoja? Tur būt, tiek, kiek jai mokslas per ištisus metus...

Viršuje užsitrenkė durys. Kažkas greitai leidosi žemyn laiptais. Mergaitė nedrąsiai pasikėlė nuo kėdės. Ažuoliniais laiptais, dengtais mėlynu kilimu, lyg čiuoždama leidosi baltai apsirengusi mažytė moteriškė. Ji turi siaurųjį paukščio veidą ir kažkaip neramią šyposį.

— Labar, freken!

— Elving, — pasakė mergaitė, — Edita Elving. Aš skaičiau jūsų skelbimą...

— Tai aišku. Ar turite atestatą? Ar išlaikėte egzaminus? Prašau į šitą kambarį.

Mažytė moteriškė parodė atviras duris ir pirmoji įėjo į kambarį.

— Prašau sėsti, — pasakė ji, ir Edita nugrimzdo minkštoje kėdėje.

— Jau daug studentų skambino man šiandien. Bet aš norėjau pamatyti tą, kur... Jums teks mokyti mažą mergaitę. Ji nelabai sveika ir negali lankyti mokyklos. Ar jums jau yra tekę dirbti su vaikais?

— Aš turiu dvi seseris ir du brolius. Jie žymiai jaunesni už mane. O čia — mano brandos atestatas. — Edita padavė atestatą ir skandinavų kalbų užskaitų knygutę. — Aš noriu studijuoti, bet neturiu lėšų gyventi Stokholme. Jei jūs mane priimsite, tai kažin, ar leisite man tris kartus per savaitę nuvažiuoti į universitetą? Bet, žinoma, aš atliksiu savo pareigas. Aš tik norėčiau iš anksto susitarti dėl smulkmenų.

Mažoji moteriškė susiraukė. Mergaitės prašymas jai nepatiko.

— Aš pakalbėsiu su vyru, — pasakė ji. — Atestatai puikūs. Kas jūsų tėvas, freken Elving?

— Jis buvo jūrų kapitonas, bet dabar jau pensijoje. Aš išlaikiau egzaminus eksternu.

— Aš turiu visa tai apgalvoti. Aš jums paskambinsiu.

— Po aštuonių. Čia mano numeris. Aš turiu nuvažiuoti dar į keletą vietų.

— Kas? Freken ketina kreiptis kitur, nelaukdama mūsų atsakymo?

Mažytės moteriškės veidas rodė išizeidimą, antakiai pakilo, burna susičiaupė. Edita išsigando, manydama, kad viskas baigta, bet atsakė kiek įstengdama ramiai:

— Bet aš turiu išsiaiškinti, kokių dar yra pasiūlymų. O kas bus, jei mes nesulysime?

Bet Edita, tur būt, patiko

mažytei aristokratei, o gal ji nenorėjo vargti su kitomis. Ji pakilo ir pasakė:

— Klausimas baigtas. Jūs, freken, padarėte gerą išpūdį. Kada jūs galite pradėti darbą?

— Ryt, — atsakė nustebusi Edita. Ji nelabai džiaugėsi, čia viskas įvyko per daug greitai gal šeiminiškė dar apsigalvos? — O kur mergaitė? — nedrąsiai paklausė ji.

— Jūs susipažinsite su ja ryt, freken Elving. Tad ryt, dešimtą valandą, prašau.

— O sąlygos? — tyliai paklausė Edita. — Aš turiu iš anksto susitarti.

— Valgis, kambarys ir t.t. Be to, sakykime, penkiasdešimt kronų per mėnesį ir galimybė lankyti universitetą. Juk tai labai geros sąlygos, ar ne?

Ponia atsistojo ir šalta pažiūrėjo į Editą, rodydama, kad pasikalbėjimas baigtas. Įėjo milžiniškas šuo ir atsargiai prisiglaudė prie Editos. [kaitus Edita pasakė:

— Ačiū, bet šitokios sąlygos man nepriimtinos. Minimumas — šimtas kronų. Juk paskaitas aš lankysiu laisvu laiku, tad čia nėra jokių privilegijų.

— Na, tai septyniiasdešimt penkios...

Edita kiek išbalo, bet sutiko. Nors tos dvidešimt penkios kronos buvo jai labai reikalingos, bet jai buvo gėda derėtis. Ir buvo gėda dėl tos mažytės ponios. Bet ji jau buvo teiravusi pagal tris skelbimus, o pernai dirbo krautuvėje. Čia bent nereikis skubinti, o ir šuo labai draugiškas. Dar tik reikia susipažinti su būsimąja mokinė!

— Tad prašau ryt, freken Elving! — maloniai pasakė mažiukė ponia, lyg kalbos apie pinigų visai nebūtų buvę.

Edita santūriai atsisveikino ir išėjo į gražųjį vestibulį; ažuolinės durys užsitrenkė, ir ji atsidūrė ant laiptų. Mergaitė iš viršaus apžiūrėjo parką.

Kiek kainavo ana tos klombos? Mažiausiai tūkstantį kronų? O jie nenori mokėti šimto kronų per mėnesį guvernantei, auklėjančiai jų vaiką. Ji juto, kad joje kyla paniekos jausmas poniai su paukščio veidu. Bet kilo ir ašaros... "Ne, dėl to verkti — gėda", — pagalvojo Edita ir ryžtingai ėmė leistis laiptais. Iki autobuso buvo netoli, ir ji suspėjo kaip tik laiku. Ji buvo pavargus ir susijaudinus.

Kitą dieną Edita susipažino su savo auklėtine. Mergaitė, išblyškus ir liesa, turėjo tokį pat paukščio veidą, kaip motina. Edita norėjo su ja pasisveikinti, bet mergaitė stovėjo nejudėdama ir laikydama rankas ant nugaros.

Jei nenori — nesisveikink, — švelniai pasakė Edita. — Aš tave išmokysiu skaičiuoti. Labai smagu pačiai skaičiuoti pasakas!

Mergaitė su nepasitikėjimu pažiūrėjo į Editą.

— Mane jau mokė viena freken, bet negalėjo išmokyti.

(Tęsinys 7-tam psl.)

PRINTING
OFFSET Duplicating

Lined forms. Varityped heatings, pasteup ready for cameras. 80 square inches average job \$8.00. Presswork running black ink, \$2.00 per thousand, minimum order 5 thousand on 8 1/2 x 11 stock. Plus stock. Also mimeograph run available.

GOLITKO
LETTER SERVICE
Room 1523
19 South LaSalle Street
Chicago 3, Illinois

LEO'S TEXACO SERVICE
Pinais užbaigti mechaniški darbai
Prityrusių tepimas ir aliejaus pakeitimas
4951 S. California Ave.
(kampus 50 St.)
Chicago 32, Ill.
Leonas Franckus, sav.
Tel. GR 6-9555

ATTENTION PROPERTY OWNERS

Plastering — perfortaping & patch work & all types plaster repairs. City or suburbs. Free estimates.

Green 5-9361 or Green 5-0854

WHITE WAY FLORIST INC.
7149 S. State Street — Chicago, Ill.
Large Variety of cut fresh flowers, plants corsages, funeral wreaths. Special flowers for weddings - anniversaries, birthday, etc. Original creations, reasonable prices.
We deliver flowers all over.
Call VI 6-7149

PASINAUDOKITE PROGA.
Mokykitės būri TV žvaigždė.
Pasiteiraukite apie mūsų duodamas galimybes besimokantiems. Duodame pamokas ant įvairių instrumentų. Specialus išpardavimas.
Gulbransen Pianos & Kimball Pianos Organs.
EX 7-6821.
FLORIAN BOLSEGA MUSIC FAIR.
4722 Indianapolis Blvd.

OAK PARK
JAGUAR-TRIUMPH VOLVO LTD.
ALL MODELS AVAILABLE
845 Madison Street
Ph. 848-0550

JOE'S MARKET
Sviežia mėsa ir paukštiena kasdien. A rūšies kiaušiniai 3 tuzinai \$1.29.
4015 W. 31st Street.
CLiffside 4-1171
JOSEPH VRANEK Jr., savininkas
Kai atvyksite į krautuvę, paminkite šį skelbimą.

CHICAGOS SVARIAUSIAS IR MODERNISKAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

SOPHIE BARCUS
RADIJO ŠEIMOS VALANDOS
Visos programos iš WOPA,
1490 kil. AM. 102-7 FM.
Lietuvių kalba: kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 10-11 val. ryto. — Šeštadienį ir sekmadienį nuo 8:00 iki 9:30 val. ryto.
Vakarųškos: pirmadieniais 7 v v.
Tel.: HEmlock 4-2413
7159 SO. MAPLEWOOD AVE.
CHICAGO 29, ILL.

MOVING
Apraustas perkraustymas iš įvairių atstumų.
ANTANAS VILIMAS
3415 So. Lituanica Avenue
Tel.: FRontier 6-1882

"Naujienos" bolševikams
yra rakštis jų akyje!

MŪSŲ ŽINGSNIAI

Leidžia Santara ir Sambi Sviesa Chicagoje.
Redaguoja Rita Kavolienė
Medžiagą siūsti: 622 Nicholas St., Defiance, Ohio

5 METAI

NR. 8 (160)

RAMOJUS VAITYS

PRAPLĖSKIME ŽODINĮ LOBYNĄ

(Tęsiny)

Ir spaudoje, ir viešose paskaitose vyraujančios temos yra iš humanitarinių mokslų srities, filosofijai ir psichologijai užimant bene pirmąją vietą. Šios dvi mokslo šakos apima be galo plačią terminologiją, kurios didesniąją dalį sudaro tarptautiniai žodžiai, vienodai vartojami visose kalbose — taigi, jie vartojami ir mūsų visuose savo graiko - lotyniškoj didybėj ir imponantiškume. Todėl ir mūsų jaunieji "intelektualai", duodą paskaitas apie, pavyzdžiui, egzistencializmą, skamba gana nelietuviškai — dažnai tik jungiamieji žodeliai bėra lietuviški, o viskas kitka — arba priimtini tarptautiniai žodžiai, arba visiškai neleistini grynai angliški žodžių "sultinimai". Čia norėčiau nurodyti bent keletą lietuviškų naujadarų, galimų naudoti angliški, o dažnai net ir tarptautinių žodžių vietoj: *prielaida* (assumption), *būtlis* (habits, mode of life), *būtlis* (existence), *esmė* (essence, substance), *esybė, būtybė* (being, creature), *tapsmė* (the act of becoming), *trukmė* (duration), *veiksny* (factor), *paskirtis* (function), *išdava* (result), *savistaba* (introspection), *atžvalga* (retrospect; nesumašyti su "apžvalga" — survey, review), *dvipradas* (dualistic), *gaivalas* (element), *gaivalingas* (elemental), *nuosakus* (consequent, logically correct), — nesumašyti su "nuosaukus" (temperate, moderate), *teiginys* (statement).

Ypatingo dėmesio verta yra teijukė "jausmas, jauslė, pojūtis", nes jie dažnai klaidingai panaudojami. "Jausmas" (feeling) jaunųjų kartais supainiojamas su "nuojauta", pav. "I have a feeling that..." turėtų būti verčiamas "mano nuojauta sako, kad...", bet ne "mano jausmas sako...". "Juslė" (sense) teisingai pavartota: *juslės organai* (sense organs). "Pojūtis (sense) turi šią prasmę: ...stimulates the senses... — ...dirgina pojūčius...; ...is a thing not perceived by senses — ...pojūčiais nepagaujamą dalyką. Dar keli giminingi žodžiai: *jūtlis* (the act of sensing), *jautulys* (emotion, passion), *jautulingas* (1.

* Žodžiai, dėl kurių kirčiavimo skaitytojui gali iškilti klausimas, turi pabrūkčius (kursyvinus) kirčiuojamus skiemenis.

passionate, 2. sensual, voluptuous), *jautulingumas* (passionateness; sensuality) — skirtinas nuo "jausmingumo" (sensitiveness; sentimentality, tenderness), *jaudrus* (excitable, irritable), *jautrus* (sensitive).

Gal daug kas nežinojo, kad tokie psichologijoj be galo svarbūs žodžiai vis dėlto turi lietuviškus atitikmenis: *stimulus* — *dirgis*, *stimulation* — *dirginimas*; *incitement, incentive* — *skatulys, akstinas, paskata*; *disorder* — *sutrikimas* (pav. mental disorder — *protinis sutrikimas*), *behavior* — *elgsena, self-restraint* — *savitvada, perception* — *pagava* (dar neprigijęs žodis), *manifestation* — *apraška, process* — *vyksmas* (reikia skirti nuo "veiksma" — action, act), *course* (of things, events) — *eiga* (taip pat vartojamas ir prasmė "progress" — ligos eiga, progress of a disease). Ir štai dar keletas žodžių, kurie yra beveik nežinomi ir platesnio vartojimo nesusilaukę: *samprotis* (consideration), *skaida* (analizė), *prasmuo* (simbolis, emblema), *omė* (instinktas), *aumuo* (intellect, mind), *įtaiga* (suggestion), *įtaigauti* (arba įtaigoti) — to suggest. Tai vis vargšukai užmirštuoliai, kurie be darbo tūno žodynų puslapiuose ir retai leišvėlkami panaudojimui.

Kalbiškai labai apiešta yra prekybos ir biznio (šis žodis yra jau senas skolinys iš anglų) sritis. Amerikoje gyvenant, pradėta vartoti visa eilė angliški žodžių tokioms sąvokoms, kurios nors jau ir Lietuvoje buvo žinomos, bet kurioms galvos nekvaiviršinant daug lengviau panaudoti sudarytą anglišką žodį. Tokiu būdu atsirado bila arba bilius (*sąskaityta*), *kontraktorius* (*rangovas*), *taksai* (*mokestiniai*), *inšiuirinsai* (*draudimai*), *kompanija* (*vietoj bendrovės*), *ofisas* (*raštinė, įstauga*) ir dar visa eilė ašį rėžiančių barbarizmų. Nors Lietuvoje šioj srityj daugumas terminų buvo skoliniai iš prancūzų, bet buvo susikurta ir šiek tiek savų įvardų, iš kurių paminsiu kelis svarbiausius: *sąskaityba* — *accounting, sąmata* — (preliminary) *estimate, prekyraštis* — *invoice, krovaraštis* — *bill of lading, važma* — *freight, carriage fare; vežmenė, nešmenė* — *baggage, išskaita* — *deduction, neišmokos* — *arrears, outstanding debts; priemoka* — *extra charge, extra fare; patykinti duoti* — *to give on credit, ranga* —

undertaking, rangovas — *contractor, draudėmys* — *insurant, the insured; draudlakštis* — *insurance policy, draudpinigiai* — *insurance premium, indėlis* — (bank) *deposit, užstatas* (pav. už bonką) — *deposit* (on the bottle), *palūkanos* — *interest* (on a capital), *nuošimtis* — *percentage, buitiniai reikmenys* — *consumer products*. Tokie biznio pasaulyj dažnai linksniuojami posakiai, kaip "goods & services", "the law of supply and demand" verčiami į "prekės ir patarnavimai", "pasiūlos ir paklausos dėsnis".

Nors geografija ir yra viena iš mažiausiai populiarių studijų šakų mūsų jaunimo tarpe, vistiek randu reikalą pažerti šiek tiek žodžių, žinomų kiekvieno gimnazisto Lietuvoje, bet esančių gal tikra naujiena "dypukų" vaikams. Nemaža dalis tų geografinių įvardų daug kam pažįstami iš grožinės literatūros skaitymo, kaip pavyzdžiui, *salą, slėnis, klonis, šlaitas, pašlaitė, na ir, praraja* arba *bedugnė* (*abyss, yawning gap*). Bet yra dar gyva kirbinė žodelių, kurie į lietuvių poetų eiles beveik niekada nepakliūna dėl priežasčių, kurių nesimsiu čia nagrinėti, pvz.: *pusiasalis* — *penninsula, salynas* — *archipelago, įlanka* — (šiam žodžiui anglai, kaip jūrų tauta, turi labai daug žodžių: *bay, gulf, cove, inlet* ir tt.), *sąsmauka* — *isthmus, sąsiauris* — *straits, ragas* — *horn, iškyšulys* — *cape, promontory; sekluma* — *shoal, sand bar; potvynis* — (1. *flood*, 2. *jūros pakrantėj* — high tide), *atoslūgis* — low tide, *lūžtančios bangos* — *breakers, paplūdimis* — *beach; kalnų virtinė* (*grandinė*) — *mountain range, kalno ketera* — (*mountain*) *ridge, plokščiakalnis* — *plateau, mesa; kalva* — *hill, skardis, pakrausė* — *cliff, precipice; tarpekliis* — *gorge, ravine; atbraila, iškyšis* — *ledge; žemuma* — *lowland, aukštuma* — *highland, lyguma* — *plain; perėja* — *mountain pass, brasta* — *ford, pervalka* — *portage; upės vaga* — *river bed, intakas* — *tributary, žiotys* — *rivermouth, krioklys* — *falls; slenkščiai, rėvos, smarkėtakis* — *rapids; sūkurys, verpetas* — *whirlpool, takoskyra* — *continental divide, perkakas* — *canal, stūžė* — *locks; ledynas* — *glacier, ledkalnis* — *iceberg, ledo lytis* — *ice floe, ižas* — *drift-ice. Šnekamojoj kalboj net ir suaugusieji dažnai maišo šiuos tris: užtvanka, tvenkinys, pylimas. "Užtvanka" (dam) yra mūro siena, kuri patvenkia vandenį, kuris pakilęs ir iš senosios upės vagos išsiliejęs sudaro "tvenkinį" (dar dažnai "prūdu" vadinamą, ang. artificial lake). "Pylimas" (dike, embankment) turi dvi prasmes: 1. išilgai jūros arba upės pakrančių supiltas žemės pakilimas sausumai nuo potvynių apsaugoti, 2. žemės pakilimas kelių statyboj, pav. galžkelių, plentų pylimas.*

Štai dar keletas terminų mągryčioms: *gaublys* — *globe, pusrutulis* — *hemisphere, pusiaujas* — *equator, ašigalis* — *pole, atogrąžos* — *tropics, Vėžio Atogrąža* — *Tropic of Cancer, vidutinio klimato juosta* — *temperate zone, šiaurės pašvaistė* (arba *pamėnai*) — *Aurora Borealis, northern lights; dienovidė* — *meridian, šiaurės platuma* — *northern latitude, krituliai* — *precipitation*

Prie geografijos galima būtų pridurti ir tuos negausius įvardus, kuriuos turime kaikiurioms geologijos sąvokoms. Daugumai akmenų bei mineralų pavadinimų savų žodžių mes neturime, o naudojame tarptautinius, kaip pvz.: *granitas, gneisas, bazaltas*. Tačiau yra keletas ir lietuviškų vardu uolienoms bei jų sudėtinėms dalims: *smiltainis* — *sandstone, skalūnas* — *slate, kalkakmenis* — *limestone, mergelis* — *marl, klintys* — *gypsum, titnagas* — *flint, patnagas* — *quartz, žėrutis* — *mica. Alluvium* verčiamas į "sąnašos", *sediment* — *nuosėdos, layer, startum* — *klodas*.

(Bus daugiau)

Darbai ir žygiai

Antano Skėmos Raštams išleisti Fondui įnašus prisiluntę Jaunimo Centras Chicagoje, vedamas Tėvų Jėzuitų \$50, J. Jarienė \$10, Bronius Juodelis \$10, P. Karosas \$10, M. Krauskaitė \$5, R. Urbonas \$5, Lietuvių literatūros bičiuliai, įvertinę Antano Skėmos kūrybą, įnašus prašomi siūsti Fondui adresu: Dr. Jonas Valaitis, 5204 Ellington, Western Springs, Ill.

Vytauto O. Virkau dailės darbai parodą gegužės 12 d. Chicagoje, Savings and Loan Association Meno Galerijoje, rengia Studentų Santaros Chicago skyrius. Tapytojas ir grafikas Vytautas Virkau yra gimęs 1930 m. Šiauliuose. Mokėsi Chicago universitete ir Chicago Meno Institute, kurio grafikos skyriuje gavo magistrų laipsnį 1956 m. Dalyvavęs visoje eilėje meno parodų, o Chicago lietuviams ligi šiol geriausiai pažįstamas iš paruoštų dekoracijų dramų ir operos pastatymams. Ilustravo žurnalą "Chicago Review", lietuviškas knygas (K. Ostrausko "Kanarėlė", J. Meko "Gėlių kalbėjimą"). Jo rankose yra ir "Metmenų" žurnalo dailės priežiūra.

Romas Viesulas gavo Brooklyn muziejaus premiją 13-joje nacionalinėje spaudinių parodoje, vykstančioje iki birželio 3 d., už spalvotą litografiją "Rhi-No".

Ritos Kavolienės akvarėlių ir spalvotų raižinių paroda, kovo 23-25 dd. surengta The Defiance College humanitarinio skyriaus, koledžo laikraštis "The Defiance Defender" įvertino kaip "vieną iš didžiųjų kultūrinių įvykių šių metų

(Tęsiny 7-tam psl.)

MŪSŲ ŽINGSNIAI

(atkelta iš 6 pusl.)

koledžo gyvenime... Kavolienės menas yra tokios kokybės, kad ji klasifikuotina su geresniais Jungtinių Valstybių menininkais... Jos paveiksluose nėra senojo, konvencionalaus akvarelių stiliaus. Jos menas yra eksperimentalus... Paveikslai, atrodo, kviečia žiūrovą į eiti į save, nes jie turi savo pačių gyvenimą, o ne tų daiktų, kuriuos jie vaizduoja... Dešimt Kavolienės spalvotų raižinių parodo ne tik jos įvairumą, bet taip pat sensitivityvumą formoms, spalvai, skulptūrai ir linijos kokybei". Paroda teigiamai įvertino, išspausdinęs ir tris jos nuotraukas, miesto laikraštis "The Defiance Crescent." Per savaitgalį parodoje apsilankė apie 400 žiūrovų.

Algimanto Mackaus poezijos knyga, kurioje tilps poemos "Neornamentuotos kalbos generacija" ir "Augintiniai", ryškiais moderniais simboliais atkuriančios maždaug šiandien trisdešimtmečių susitikimą su gyvenimu, jau atiduota spaustuvėn. Knygą leidžia Lietuvos Studentų Santara. Norintieji studentiška organizacijai padėti šią jaunosios kartos reikšmingą atstovo knygą išleisti, kviečiami savo įnašus siųsti adresu: Vaidotas Vaitys, 926 Hinman Ave., Evanston, Ill. Garbės Leidėjai, įnešę nemažiau 5 dol., bus skelbiami spaudoje.

Arvydas Vaišnys sausio mėnesį Yale universitete gavo elektronikos srities magistro laipsnį ir išvyko dirbti į Californijos Institute of Technology.

GARBINGA ŠEIMA

(Tęsinys iš 5-to psl.)

Aš manau, kad ir tu neišmokysi.

— Žinoma, ne, jei tu nenorėsi! Tu turi pati mokytis, kiti gali tau tik padėti. Ir aš tau padėsiu. Ar tu jau pažįsti raižes?

Mergaitė tylėjo. Ji priėjo prie lango ir žvilgtelėjo į parką: ji norėjo parodyti, kad visiškai nekreipia dėmesio į Edita.

— O tavo vardas? — tyliai paklausė Edita, nelaukdama atsakymo ir svarstydama padėtį. Septyniadešimt kronų už išpaikuso vaiko mokymą! O jei ji nesugebės? Ar nebūtų geriau iš karto atsakyti? Gal dar šiandien jai pavyktų rasti darbo, lengvesnio darbo?

— Klausyk, — vėl pakalbino ji užsispyrusią mergaitę. — Jei tu nenori su manim kalbėti, tai aš neliksiu čia. Tuoj pat eisiu pas tavo mamą ir pasakysiu, kad aš netinku šitokiam darbui. Gal atsiras kita freken, kuri tau patiks!

Edita jau buvo beatidaranti duris.

7 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, APRIL 14, 1962

Mergaitė šoko prie jos ir apsisiverkė.

— Tu man patinki, tu daug geresnė už tą, kur buvo pirmai. Lik čia! Neeik pas mamą! Neeik!

Editai tai buvo netikėta. Ji paglostė mergaitės galvutę ir pamėgino nuraminti ją.

— Neverk, neverk, — šnabzdėjo ji, — jei tu nori, aš liksiu.

Jos sėdėjo ant sofos ir šnekučiavo iki suskambėjo skambutis pusryčiams. Jos kartu nusileido į valgomąjį. Mergaitė vos atsakinėjo į motinos klausimus.

— Na, Marija, ar tu ko nors išmokai šiandien? — paklausė motina, bet buvo jaučiama, kad ji nelaukė atsakymo. — Prašau, freken, jūsų vieta štai čia!

Visi susėdo. Baltai apsirengęs tarnas nešiojo valgius. Viskas labai iškilinga, nors jų tik trys — namų šeimininkė, Marija ir Edita.

— Mano vyras niekad nepusryčiauja su mumis, — lyg iš netyčių pastebi šeimininkė.

Marija nenoromis praryja vieną, kitą kąsni. Edita alkana, bet nediršta daug valgyti, nes visi kiti sėdi ir tik žiūri į valgius. Edita mielai suvalgytų dar sumuštinį, bet nediršta. Ji nori greičiau grįžti į klasės kambarį.

Pietų susirinko visi, parėjo ir pats šeimininkas. Tai buvo stambus, sveikas vyras, jis valgė su apetitu, ir Edita jau nebesivaržė. Jis pamėgino pajaukauti, buvo aišku, kad jis stengiasi patikti Editai. Edita buvo tikra, kad jo žmona vertina jį tik dėl to, kad jis uždirba daug pinigų. Ji labai šalta žiūrėjo į savo vyrą, ir Edita pagalvojo, kad jis iš tikro netinka šiai poniai paukščio veidu.

Kai padavė kavą, šeimininkas pasiūlė Editai labai gerą cigaretę. Mergaitė paėmė ją, o mažytė poniutė griežtai pasakė:

— Jei freken nenori, tai jai nebūtina likti kavai. Aš manau, kad jūs greičiau norite pradėti darbą.

Edita mėšlungiškai gnaužė cigaretę ir galvojo, ar eiti, ar likti.

— Dėkui, — netvirtai pasakė ji, — jei leisite, aš surūksiu cigaretę ir eisiu.

Atrodė, kad stambus raudonveidis šeimininkas lyg keikia pats save mintimis; Marija stovi prie lango ir žiūri, įbedus akis į Edita. Kai Edita pasikelia, ji seka paskui ją.

— Galima su jumis? — pasiūlydamas klausia ji. Editai atrodo, kad mergaitė nori pasakyti jai kažką svarbaus, ir ji teigiamai linktelia galva. Editos kambaryje jos sėdosi ant mažos sofos.

— Klausyk, Edita, ar tavo tėvai visada gerai sutaria?

Edita parausta, bet nutaria nemeluoti.

— Ne, — atvirai pasako ji, — nevisada... — Aš niekad netekėsiu, — sako Marija. — O tu?

— "Vėl pataikė į patį centrą", — galvoja Edita ir atsako:

— Man irgi atrodo, kad geriau netekėti.

Abi nutyla. Pagal savo amžių labai inteligentiška mergaitė neatitraukia akių nuo Editos.

— Man gaila tėvelio, — sako ji pagaliau. — Jis labai draugiškas.

— Juk ir tu galėsi ištekėti už gero žmogaus, — sako Edita.

Mergaitė neigiamai krato galvą.

— Aš niekam negaliu patikti. Mama sako, kad aš biauri ir pikta. Visi manęs bijo. Vyrėja sako, kad aš baubas.

— O man tu patinki! — susunka Edita. — Mudvi tikrai susidraugausime.

— Marija! Marija! — girdimas silpnas balsas iš apačios. Marija nė nepajuda.

— Kodėl gi tu neeini? — klausia Edita. Marija suspauzdžia lūpas ir krato galvą. Ant laiptų pasigirsta žingsniai. Marija šmukštelia į spintą. Kažkas beldžiasi į duris.

— Ar Marija čia? — Ji buvo čia, bet išėjo, — virpėdama iš susijaudinimo sako Edita. Tai pasiutus mergaitė!

Motina išeina. Štai ji jau leidžiasi laiptais, šaukdama: "Marija! Marija!" Marija iškiša galva iš spintos. Edita pirmą kartą mato, kad Marija juokiasi. Bet ji pati nelinkus juoktis.

— Tu pridarei man nemalonusių! — pasipiktinusi sako Edita.

— Bet tu iš jų išsisukai! — sako mergaitė. Jos tonas iš-
(Tąsa 8-tam psl.)

Velykos jau ne už kalnų

Svėskite Velykas iškilingai, nes tai nuoširdaus džiaugsmo šventė mažiems ir dideliems.

BRIGHTON BAKERY ne tik šeimininkams palengvins vargus, pagamindama nepaprastai skoningus įvairių rūšių tortus, Velykų "Babkas", Mazurkas, Baumkuchenus ir kitus skanumynus.

GAMINAME ĮVAIRIŲ RŪŠIŲ LIETUVIŠKĄ DUONĄ. REIKALAUKITE KRAUTUVĖJE.

Nepaprasta naujiena! Pradėjom gaminti lietuviško skonio šokoladą: baltą, pienišką ir karčiai saldų. Mažieji bus ypač dėkingi p. Mackevičiui už nepaprastai gražius Velykų šokoladinius kiaušinius ir kiškius, o taip pat ir kitokius skanumynus ir marcipanus.

Jau dabar užsakykite tortus, kurie savo skoniu užkariavo visą Chicago, kad Velykų šventėse galėtumet pavaišinti savuosius — namiškius ir svečius.

REIKALAUKITE BRIGHTON BAKERY SKANIŲ GAMINIŲ IR ŠOKOLADO KIEKVIENOJE KRAUTUVĖJE.

BRIGHTON BAKERY

2457 W. 46 PLACE — CHICAGO 32, ILL.

Telef. Virginia 7-1250

NAUMĖ LIŪNAITĖ

MIELI LIETUVIAI!

Mes, trys Lietuvos dukros — aš, Naumė ir mano draugės Augė ir Skardė — senai ir ilgai gyvenę, bet nepasėję, buvę išviejintos, ilgai ir plačiai klajoję, pastangomis Nado Rastenio, pasiekėme lietuviškąją Čikagą ir viešime "Naujienose".

Mes norime atvykti į jūsų namučius ir papasakoti jums savo šiuropilingus pergyvenimus senovės tremtyje. Iš mūsų sužinosite apie tais laikais esantį Bangpūčio dvarą Baltijos dugne, malonią Ravinę, geruosius Ardenus, mūsų gimtinę — Žvyrynę, tų laikų Lietuvą ir didingas "Trijų Rožių šventės" apeigas.

Mūsų kelionė į Jūsų namučius, buvusi \$5.00, dabar tik \$3.00. Prisišdami ar sumokėdami "Naujienoms", 1739 So. Halsted St., Chicago 8, Ill., leisite mums atvykti ir viešėti pas jus.

Iki mielo pasimatymo,

NAUMĖ LIŪNAITĖ

GARBINGA SEIMA

(Atkelta iš 7-to psl.)

reiškia pasitenkinimą ir pagyrimą.

Edita galvoja: o gal vis dėlto būtų geriau paieškoti kitos vietos. Mergaitė, lyg būtų atspėjusi, apie ką galvoja Edita, pasakė:

— Lik su manim, aš niekad daugiau šitaip nedarysiu...

Marija kalba visai nuoširdžiai ir stovi išsigandusi ir išbalusi. Edita sušvelnėja.

— Eik šen, pas mane, — sako ji ir ištiesia ranką. — Mūsų būsimieji geros draugės ir daugiau nedarysime kvailysčių.

Abi juokiasi, jos beveik laimingos.

Marija mokosi skaityti, ir mokslas jai sekasi nepaprastai gerai. Jos atkaklumas dingę, ir žingeidumas prasiveržė, kaip sraunus upelis. Trapi, pamišusi į paukštį, mama ateina vis rečiau ir rečiau, bet raudonveidis tėvelis lankosi dažniau. Jau du kartus, kai mama buvo išėjusi į svečius, jis pavėžino Editą ir Mariją mašina, o trečią kartą pakvietė tik Editą. Edita norėjo, kad važiuotų ir mergaitė, bet Marija kažkur buvo dingusi. Ką gi daryti? Atsisakyti neapsimoka, juk ji, pagaliau, suaugęs žmogus. Ir Edita važiuoja su šeimininku.

— Jūs įvykdėte stebuklą, — sako jis. — Aš labai dėkingas jums. Gal sutiksime pėvakarieniūti su manim?

Edita naiviai mano, kad jis kviečia ją vakarienės, norėdamas atsidėkoti, ir priima pakvietimą, šeimininkas sustabdė automobilį ties prabangišku restoranu. Kelneris veda juos prie atskiro stalo. Edita prisipažįsta niekad nebuvus restoranu. Jis meiliai žiūri į ją.

— Jūs pati nesuprantate, kokia jūs puiki, — švelniai sako jis, ir jo veidas ikaista.

Po keleto taurių šeimininkas ima elgtis nevisai kukliai. Staiga Editą apima baimė; ji nebijo jo, bet ji jaučia, kad teks palikti Mariją. Mažiukė Mariją kaip būtų gera, jei jos tėvelis būtų profingėsnis!

Nors šeimininkas pasakojo kone verkdamas apie savo nelaimingą gyvenimą, bet Edita vis dėlto priverčia jį laiku grįžti namo. Važiuodami jie vos išvengia susidūrimo su autobusu. Šiaip ar taip, atrodo, kad viskas baigėsi laimingai.

Kitą dieną mama kviečia Editą pas save.

— Jūs vakar buvote restorane su mano vyru, — ironiškai sako mama.

— Buvau, — ramiai atsako Edita. — Jis buvo pakvietęs mane vakarienės.

— Ir jūs manote, freken, kad tai padoru?

— Aš nepagalvojau apie tai, kad namų šeimininko draugija gali pakenkti mano geram vardui!

Mažiukė ponias išbala iš piktnamio.

— Prašau išeiti tučiuojau!

Man nereikia šitokių gubernančių! Studentė, irgi! Daug čia tokių yra!

Jos balsas spieigia. Edita liūdnai galvoja apie Mariją. Kas bus? Beveik visą mėnesį ji rūpinasi tuo nelaiminguoju kūdikiu ir jau buvo beveik tikra, kad pasieks gerų rezultatų.

Bet toji isterikė paukščio veidu galvoja tik apie save... Jai nerūpi dukters laimė... O šeimininkas? Jis dėkojo už rūpinimąsi Marija, bet iš tikrųjų ji jam visai nerūpi. Nei motina, nei tėvas nesupranta, kad jų mergaitė — nelaimingas kūdikis.

— Jei taip, tai prašau išmokėti man algą, — sako Edita ir staiga pajunta, kad ji labai pavargusi. — Ar galima atsisveikinti su Marija?

Atsakymo ji nesulaukė. Už pusvalandžio Edita, niekur neradusi Marijos, stovi prie vartų ir laiko rankinuką su septyniadesimt penkiomis kronomis.

Staiga nuo garažo atslenka mažytis šešėlis. Apsiašarojęs veidas prisiglaudžia prie Editos apsiausto.

— Marija, mažyte! — šnabžda Edita.

Jos kartu eina per gatvę.

— Gal galima man važiuoti su tavim? — klausia Marija, nors ji labai gerai žino, kad negalima. Mergaitė žino, kad liks vėl vieniša, ir žino, kad dabar jai bus dar liūdniau, nes ji neteko draugės.

— Paklausk, Marija! — sako Edita. — Paprašyk, kad tave leistų į mokyklą. Tai daug geriau, negu mokyti vienai namie. Tu jau moki skaityti ir gali įstoti į antrąjį skyrių. Tu turėsi daug draugų, sužinosi daug nauja, visa tai labai įdomu...

Bet Marija neviltingai žiūri į ją.

— Čia mano adresas, Marija. Tu jau moki rašyti, netrukus rašysi labai gerai. Kai tik aš gausiu naują darbą, pranešiu tau telefono numerį. Nenusimink, mažyte Marija!

Edita apkabino ir pabučiavo mergaitę. Pirmą kartą ji nedrįdavo jos bučiuoti. Marija apkabino rankytėmis Editos kaklą ir tvirtai prie jos prisiglaudė.

— Aš skambinsiu tau kasdien, kai mama bus išėjusi.

Jos jau buvo prie autobuso. Edita įlipa ir atsėda prie lango. Gatvėje stovi apsiašarojus Marija. Edita pamuoja ranka. Marija liūdnai į ją žiūri ir net nemoja. Edita prisimena, kokia buvo Marija pačią pirmąją jų pažinties dieną. "Mergaitė vėl pasislėps savo kiaute" — pagalvoja Edita.

Edita iš tolo mato virš gelstančių medžių viršūnių čerpių stogą. Tai garbingosios šeimos vila. Edita jos niekad daugiau nematys. Edita laiminga, nors (Nukelta į 9 psl.)

DR. STASYS ŽMUIDZINAS
 GDYTOJAS IR CHIRURGAS
 EMERGENCY
 Staigiai susirgus ar susižeidus kasdien
 šaukite telefonu:
 434-6967.

DR. ANNA BALIUNAS
 AKIU, AUSU, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
 PRITAIKO AKINIUS
 2858 W. 63rd STREET
 Ofiso telefonas: PROspect 8-3229
 Rezidencinis telefonas: WALbrook 5-5076
 Valandos: kasdien nuo 10 iki 12 val. ir ryto ir nuo 7 iki 9 val. vak. Trečiadiadieniais uždaryta. Kitu laiku susitarus.

Tel.: PROspect 8-1717
DR. S. BIEZIS
 GDYTOJAS IR CHIRURGAS
 3148 WEST 63rd STREET
 Val.: kas dieną po pietų 1-3; vak. 7-8 (tikrai antradieniais ir penktadieniais. Trečiadiadieniai ir sekmadieniai uždaryti).
 Rez.: 3241 WEST 66th PLACE
 Phone: REpublic 7-7868

DR. C. K. BOBELIS
 INKSTŲ IR ŠLAPUMO TAKŲ CHIRURGIJA
 PR 6-1795 arba 312-695-0533.
 425 N. LIBERTY ST. R. 25 ELGIN, ILL.
 Valandos pagal susitarimą

DR. PETER BRAZIS
 PHYSICIAN AND SURGEON
 2434 WEST 71st STREET
 Ofisas: HEMlock 4-5849
 Rezidencinis telefonas: HEMlock 4-2324
 OFISO VALANDOS:
 Pirmad., ketvirt. ir penktadienį nuo 1-4 ir 7-9, antradienį nuo 1-5, trečiadienį tik susitarus

DR. JONAS G. BYLA-BYLAITIS
 NERVŲ - SMEGŪNŲ LIGOS, CHIRURGIJA
 2737 W. 71st STREET
 Valandos: tik susitarus skambinant GR 6-3409

Ofiso telefonas: VIRginia 7-0036
 Rezidencinis telefonas: BEVerly 8-8244
DR. T. DUNDULIS
 GDYTOJAS IR CHIRURGAS
 Akušerija ir moterų ligos
 4157 ARCHER AVENUE
 Ofiso valandos:
 Nuo 2-4 ir nuo 8-8:30 val. vakaro. Šeštadieniais nuo 2 iki 4 popiet. Trečiadienį pagal sutartį.

Tel. ofiso: HE 4-1414, rez. RE 7-6867
DR. BR. GAIZIUNAS
 GDYTOJAS IR CHIRURGAS
 2454 WEST 71st STREET
 Valandos: 1-3 ir 6-8 val. po pietų kasdien. Šeštadieniais 1-4 val. p. p. Trečiadieniais uždaryta.

DR. A. JENKINS
 GDYTOJAS IR CHIRURGAS
 3844 WEST 63rd STREET
 OFISO VALANDOS:
 Kasdien nuo 1-4 popiet ir 6-8 val. Trečiadienį ir šeštadienį uždaryta.
 Ofiso telefonas: PORTsmouth 7-6000
 Rezidencinis telefonas: GARDens 3-7278

GRovehill 6-1595
Dr. Aldona A. Juška
 AKIU LIGŲ SPECIALISTĖ IR PRITAIKO AKINIUS
 Valandos: 9-12, 7-9 pagal susitarimą, išskyrus trečiadienius ir šeštadienius.
 2422 W. MARQUETTE ROAD

Ofiso ir buto tel.: OLYmpic 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
 GDYTOJAS IR CHIRURGAS
 1407 So. 49th Court, Cicero
 Kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiadienį ir šeštadienį tik 10-12.

DR. VL. KAUPAS
 VIDAUŠ LIGOS (spec. plaučių ir širdies)
 756 WEST 35th STREET (Kampas 35th ir Halsted)
 Val. vak. 7-9, šešt. 10-2, treči. susitarus.
 Ofiso tel. BI 7-0400.
 Visada atsilieps tel. 427-0871.

Telef. ofiso ir buto: OLYmpic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
 GDYTOJAS IR CHIRURGAS
 4938 W. 15th St., Cicero, Ill.
 Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vakaro. Trečiadieniais uždaryta. Šeštadieniais 12 - 4 val. popiet.

Ofiso telefonas: LAFayette 3-3210
 Jei neatsiliepija, šaukite KEdzio 3-2868
Dr. Emily V. KRUKAS
 GDYTOJAS IR CHIRURGAS
 4146 SO. ARCHER AVENUE
 Val.: kasdien po pietų nuo 12-3. Daily afternoons.
 Vakaraais: pirmadi., antradi., ketvirtadi. nuo 6-9. Trečiadieniais tik susitarus.

Tel. ofiso: PR 8-7773; rez. PR 6-4732
DR. A. MACIUNAS
 CHIRURGAS
 2858 W. 63rd Street
 Val.: pirmadi. ir ketvirtadi. 14 popiet, antradi. ir penktadi. 5-8 val. vak.

Ofiso telefonas: HE 4-1318 arba RE 7-9700
 Rezidencinis telefonas: PR 6-9801
DR. J. MĚSKAUSKAS
 GDYTOJAS IR CHIRURGAS
 VIDAUŠ LIGŲ SPEC.
 2454 WEST 71st STREET
 Priėmimo val.: nuo 9-11 val. ryto ir nuo 4-8 val. po pietų. Šeštadi. nuo 9:00-2:00 p. p. Trečiadieniais uždaryta.

Ofiso telefonas: CLiffside 4-2896
 Rez. telefonas: WALbrook 5-3092
DR. P. STRIMAITIS
 Bendra praktika ir chirurģija specialiai
 GDYTOJAS IR CHIRURGAS
 4644 So. ASHLAND
 Savaitės dienomis priėmimo valandos 2-4 ir 6-8 val. vak. Šeštadieniais 2-5 val. vak. Trečiadieniais ir sekmadieniais uždaryta. Ligonius priima tik susitarus telefonu.

DR. VYT. TAURAS
 GDYTOJAS IR CHIRURGAS
 Bendra praktika, spec. MOTERŲ ligos
 Ofisas: 2652 WEST 59th STREET
 Tel.: PR 8-1223 arba PR 6-5577
 OFISO val.: pirmadi., antradi., trečiadienį ir penkt. 2-4 ir 6-8 val. vak. Šeštadieniais 2-4 val. po pietų ir kitu laiku pagal susitarimą.

DR. V. P. TUMASONIS
 CHIRURGAS
 2454 WEST 71st STREET
 Ofiso telefonas: HEMlock 4-2123
 Rezidencinis telefonas: GIBson 8-6195
 Priima ligonius pagal susitarimą. Dėl valandos skambinti telefonu HE 4-2123 nuo 1-8 val. p. p. kasdien, išskyrus trečiadienį ir šeštadienį.

Tel. ofiso: VI 2-1581; rez. PR 6-4250
DR. V. VILEIŠIS
 GDYTOJAS IR CHIRURGAS
 802 WEST 31st STREET
 (kampas Halsted ir 31-os gatvių)
 Priėmimo valandos: kasdien 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Šeštadieniais 1-4 p. p. Trečiadienį ir sekmadieniais uždaryta.

P. ŠILEIKIS, O. P.
 ORTHOPEDAS-PROTEZISTAS
 Aparatai - Protezai, Med. Bاندازai. Speciali pagalba Kojoms (Arch Supports) ir t. t.
 Val.: 9-4 ir 6-8. Šeštadieniais 9-1. ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB.
 2850 West 63rd St., Chicago 29, Ill.
 Tel.: PROspect 6-5084

LIETUVIAI AKIŲ GDYTOJAI
Dr. Ant. Rudokas, Opt.
 4455 So. CALIFORNIA, YArds 7-7381
 Tikrina akis, pritaiko akinius, keičia stiklus ir rėmus.
 Valandos: 10 ryto iki 8 val. (trečiadi. uždaryta), šeštadi. 10 ryto iki 2 p. p.

DR. G. SERNER
 LIETUVIS AKIŲ GDYTOJAS
 25 metų patyrimas.
 Tel.: YArds 7-1829
 Pritaiko Akinius Kreivus Akis Ištaiso.
 Ofisas ir Akinų Dirbtuvė
 756 WEST 35th STREET
 Valandos: nuo 10 iki 2, nuo 6 iki 8. Treči. uždaryta. Penkt. ir šešt. 10-2 val. po pietų. Arba pagal susitarimą.

GRADINSKAS
 O KĄ MAMA! ?
 Visokių kainų radijai, TV. Patefonai. Vėsinuvalai. Dovanoms Motinos Dienai.
 J. G. Television Co., 2512 W. 47 St. FRontier 6-1998
 Ligi Kalėdų atdara ir sekmadieniais nuo 11 - 4 val.
 PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS
 8 - NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. - SATURDAY, APRIL 14, 1962

KELIAMA RUSIŠKOJI KULTŪRA

Maskva vykdo sustiprintą akciją už rusų kalbą — „vienintelę, svarbią, taikos ir draugystės, bendravimo kalbą“. Tai įrodyti ėmėsi ir docentas Užkalnis savo ilgame, per Vilniaus radiją paskelbtame pašnekesyje, kovo 26 d. Jis priminė Chruščiovo žodžius, kad, girdi, ir nerusų tautos vis labiau stengiasi išmokti ir pamilti rusų kalbą. Ji faktiškai virtusi internacionalinio bendravimo priemone. Svarbiausia, kad toji rusų kalba įgalinti ne tik prisijungti prie kultūrinių visų sovietinių tautų pasiekimų, bet ir... prie pasaulinės kultūros.

Ne, teigia docentas, nereikia naudoti prievartos rusų kalbos mokymosi procesui. Juk toji kalba, esą, atėjusi į Lietuvos ar šiaurės gyventojų namelius ir ji tapo visiems suprantama ir... miela, artima. Galima sutikti, kad toji kalba padėjo pažinti rusų rašytojus, kaip Puškiną ar Gogolį, bet mažiau suprantama, kuriuo būdu Lietuvos gyventojus ji įgalinti susipažinti su viso pasaulio literatūros, meno ar mokslo lobiais.

Per radiją skelbtame pašnekesy Lietuvos klausytojams paskelbtos Markso ar Engelso susižavėjimo nuomonės apie rusų kalbą.

Priminti „buržuaziniai laikai“, kai, pvz., tokioje Varnių stovykloje kaliniai reikalavę juos mokytį rusų kalbos ir ją slapta mokėsi, nors... gavę rimbų. Tikrovėje laisvosios Lietuvos metais rusų kalba nebuvo draudžiama, ji buvo dėstoma įvairiose mokyklose, o jaunimas domėjosi daugiau Vakarų kalbomis, nes tik jų dėka jam buvo prieinami įvairūs ir, svarbiausia, laisvi dvasiniai Vakarų lobiai.

Dabar pasiūta aiškinti, kad rusų kalba virtusi viena iš populiariausių, reikšmingiausių, nes juk, girdi, jos mokomasi ir Vjetname ir Bulgarijoje ir Indonezijoje, pagaliau ir JAV mokyklose. Klausytojams nuskambėjo ir nepaprastai „įtikinantis“ argumentas, kad rusų kalba (Chruščiovo kalba) nuskambėjusi ir iš Jungt. Tautų rūmų posėdžių salės (iš ten nuskamba ir įvairių afrikinių tautų kalbos... — E.).

Jau nepakanka įrodinėti, kad rusų kalba esanti bendravalsybinė sovietinių tautų kalba. Dabar ir per Vilniaus radiją dedamos pastangos įtikinti lietuvį, kad toji kalba, tai „šaltinis, padedąs suklestėti savajai tautinei kultūrai“. Pasirodo, kad tokie eskimai, buvę pusiau laukine tautele, rusų kalbos ir kultūros dėka (tikrovėje, rusų kolonizatorių dėka... — E.), štai, girdi, jau gali savo kalbą skaityti Puškino raštus. Tai pavyzdys, kuris lietuvius tarpe tegali sukelti karčią ir pykčio kupiną šyp-

seną, nes lietuvių tauta niekuomet nėra buvusi pusiau laukine ir, antra, dar bolševizmo kūdikystės metais lietuviai jau galėjo savąja kalba skaityti pasaulinės literatūros kūrinius ir kitais būdais naudotis Vakarų pasaulio kultūros turtais.

Pagaliau, Vilniaus radijas savo pašnekesy tesugebėjo iškelti tik tai, kad lietuvių rašytojai, kaip Donelaitis, Strazdas, Baranauskas, Zemaitė, Cvirka ar Putinas išversti į rusų ir kitas sovietinio bloko kalbas, išleisti „milžiniškais tiražais“. Taigi ir teigiama, kad tik... rusų kalbos dėka lietuviškam žodžiui pavyksta nuskambėti ir kitomis kalbomis. Viskas tai, esą, pasiekta tik sovietinės santvarkos ir tik rusų kalbos dėka... Dėl to ir įtaigojamas lietuvių radijo klausytojas, kad džiaukitės, turite šaunią santvarką, toliau mokykitės rusų kalbos, nes ji pati svarbiausia, jau užimanti pasaulyje pirmąją vietą, ji — didžiausios kultūros kalba. Blogiausia tik tai, kad nepaisant visų tų tariamų nepaprastų rusų kalbos ar kultūros privilegijų, Lietuvos gyventojai vis vien rusų kalbą sutapatina su krašto pavergėjais. Jie ir nujaučia, kad okupantas tais pagyrimo himnais rusų kalbai rengia kelią dar didesnei jos įtakai pavergtame krašte.

J. Vilks

Nauji leidiniai

LAIMĖS IESKOTOJAI

Nidfos knygų klubas Londone jau pasirodė su savo 36-tu leidiniu. Tai bene tvirčiausia besilaikanti už Lietuvos sienų spaudos leidykla.

Šiuokart išleido Austrijoje gyvenančios lietuvaitės Irena Joerg, novelių knygą „Laimės ieškotojai“. Tos knygos 202 puslapiuose yra 7 apsakymėliai — apysakaitės. Visi tie kūriniai patraukliai skaitymi.

Kadangi tos knygos autorė tarp svetimųjų gyvena, tai visuose jos raštuose atsispindi tenyksių gyventojų gyvenimo bruožai. Bet į jų gyvenimą įterpta ir atbėgėliai iš Lietuvos. Tik jau ne laimės ieškotojai, bet karo ir Lietuvos okupacijos išguitieji. Autorė juos pavaizduoja jų pačių elgsenos šviesoje gal be jokių padailinimų. Gal bent tiek, kad visi jos sukurtieji likimo lietuviai tremtiniai valingi, nelaimių užgrūdinti, daug ko iš kitų netikojantys, patys moką tvarkytis. O jei kam tekė suklupti, pasukti netikru keliu, tai jie supratę paslydę, stengiasi susirasti tikresnį kelią, savęs neapgaudinėdami.

Žinoma, rūsioje tremties gyvenimo tikrovėje visokių pasitaikė tarp bėgusių iš savo tėvų žemės. Ir ne visi bėgo dėl reikalo. Gal tikrai kai kurie svetur bėgo panūdę laimės. Tačiau buvo ir tokių, kurie savo pasitraukimu iš Lietuvos mėgino nuskandinti savo suterštą

praeitį. Tačiau bendrai autorės kūriniuose pavaizduojamos teigiamos lietuvių tremtinių asmenybės.

Irenos Joerg Austrijos kaimiečiai aprašomi smalsuoliais ir gerokais liežuvininkais. Tiesa, visur kaimiečių tarpe panašių esama.

Apsakymėlyje „Vengriška Madona“ vykusiai pavaizduota iš Vengrijos atbėgėlė, jau Vengrijai sukilus nusikratyti Kremliaus jai primesto jungo. Tai veikia šimto (98) puslapių apsakymėlis. Jis labiausiai smalsą dilgina.

Nepaprastai gyvenimiškas, įdomus Dainės laiškas. Čia sudėti jos palaužto gyvenimo sielvartai. Tai vis buvusio Antrojo Pasaulinio karo padarinių aukos. Ne paties karo fronto ir ne jo ginklų sužeisti besigydą ar sveikstą, bet to meto nelaimtai susisūkuriajusio gyvenimo sumalti, pažeisti asmenys.

Savo turiniu ir atpasakojimo forma Irenos Joerg novelės daug kuo skiriasi nuo kitų panašių apsakymėlių.

NA TAI KAS...

Po medaus mėnesio greit prasidėjo tulžies mėnuo. Jaunavėdžiai vis laisviau laido žodžius, kurių paskiau nebegali sugauti. — Ak, aš vargšė nelaiminga, daviau tau apgaunama. Per tavę dabar visą amžių ir t. t.

— Kam visą amžių? Gali grįžti pas savo motiną, — atsakė jis.

— Pikiurna! Nelabasis! Gi puikiai žinai, kad mano motina kapuose!

— Na tai kas?

5— Garbinga

VB

(Atkelta iš 8-to psl.)

jai gaila Marijos. Kad tik ji būtų nors truputį laimingesnė.

Editai vaidinasi erdvus vestibulis su žvaigždėlapiu lubose ir persiškais kilimais ant grindų. Milžiniškas šuo, mažytė isterikė paukščio veidu, jos stambus raudonveidis vyras — jie visi išnyks iš atminties, išnyks be skausmo. Edita nori mokytis, nori dirbti naudingą darbą, nori būti tikru žmogum...

Bet ji negali pamiršti mažos nelaimingos mergaitės. Ji prisimena ir kitą mergaitę, pačią save. Ji gyveno Narlande, ji neturėjo nei šuns, nei tarnų, nei persiškų kilimų, jos gyvenimas nebuvo lengvas... nebuvo meilės... Kodėl? Nevisi gali būti turtingi, bet visur galėtų būti meilės.

Edita pasiryžus padėti mažiesiems, nelaimingiems vaikams. O jų tiek daug, turtingų ir vargšų...

Edita parvažiavo. „Mažytė Marija“, — šaltžoda ji. Marija — tai vienintelis atsiminimas apie garbingą šeimą, kurio ji nenori išdildyti.

Vertė L. U.

„NAUJIENAS“ SKA...O VISŲ SROVIŲ ŽMONĖS: DARBININKAI, BIZNIERIAI, PROFESIONALAI, DVASININKAI, VALSTYBININKAI, MOKSLININKAI JIE ŽINO, KAD „NAUJIENOS“ PADUODA TEISINGIAUSIAS ŽINIAS IR GERIAUSIUS RASTUS

PRIEŠ SIŪSDAMI DOVANŲ SIUNTINIUS Į SSSR

PER KURIĄ NORS FIRMĄ,

Pasiklauskite patys savęs

APIE SEKANČIUS DALYKUS:

1. Ar firma patikima?
2. Ar ji tai įrodė?
3. Ar ji rūpestingai supakuoja ir išsiunčia siuntinius ir paruošia dokumentus?
4. Ar ji naudoja geriausias dėžes?
5. Ar ji varo biznį ilgiau, kaip 25 metus?
6. Ar ji oficialiai ĮGALIOTA?

Atsakymas į visus šiuos klausimus bus TAIP, jei Jūs siųsite dovanų siuntinius per bet kurį

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

SKYRIŲ

716 WALNUT ST., PHILADELPHIA 6, PA. PHONE: WALnut 5-3455

48½ EAST 7th STREET
NEW YORK 3, N. Y.
PHONE: GRamercy 3-785

263 MARKET STREET
NEWARK 2, N. J.
PHONE: MARket 3-1968

979 S. BROAD STREET
TRENTON, N. J.
PHONE: EXport 4-8085

3206 EASTERN AVENUE
BALTIMORE 24, MD.
PHONE: DI 2-2374

4102 ARCHER AVENUE
PHONE: FRontier 6-6399
CHICAGO 32, ILLINOIS

6460 MICHIGAN AVENUE
DETROIT 10, MICH.
PHONE: TASHmoo 5-7560

390 WEST BROADWAY
SO. BOSTON 27, MASS.
PHONE: ANDrew 8-8764

683 HUDSON AVENUE
ROCHESTER 21, N. Y.
PHONE: BAKER 5-5923

346 THIRD AVENUE
PITTSBURGH 22, PA.
PHONE: GRANt 1-3712

1313 ADDISON ROAD
CLEVELAND 3, OHIO
PHONE: UTah 1-0807

3216 SUNSET BLVD., LOS ANGELES 26, CALIF., Phone: NO 5-9887

943 ELIZABETH AVE., ELIZABETH, N. J., Phone: EL 4-7608

GREIT ATGABENKITE SAVO SIUNTINIUS PAS MUS, IR MES GREIT ISSIŪSIME JUOS!

Dail. JONAS RIMŠA

"Motinystė"

P. E.

Netikusi priesaika

Mark Twain turėjo nepaprastą aistrą: neuždamas ir nesmaguriaudamas, gyvendamas labai kukliai, jis išleisdavo beveik visus pinigus... išradimams.

"Išradėjai" išnaudodavo garsų rašytoją kaip įmanydami. Čia ateina naujo amžinojo variklio (perpetuum mobile) išradėjas, čia chemikas, radęs būdą geležį paversti auksu, čia, pagaliau, amžinų šluotų arba skustuvų pardavėjas. Jie visi žinojo, kad rašytojui lengva "įkalbėti ligą" ir gauti iš jo stambesnę sumą projektui paremti.

Pagaliam išikišo rašytojo žmona, ir Mark Twain buvo priverstas iškilmingai prisiekti, kad neskirs išradėjams nė vieno skatiko.

Vos spėjo Mark Twain išarti paskutinius iškilmingos priesaikos žodžius, o sodo takeliu link namo jau ėjo svečias. Marko Twaino prityrusi akis tuoj pažino naują išradėją.

Mark Twain mandagiai sutiko svečią, ir pastarasis išaiškino visas savo išradimo detales. Bet brėžiniai ir aiškinimai nepatenkino Marko Twaino, ypač, kad išradimas tikrai atrodė per daug fantastiškas. Be to, priesaika...

— Ne, mielasai, — pasakė rašytojas, — aš negaliu finansuoti jūsų išradimo. Visa tai, ką jūs man pasakojate, neįtikima.

— Jūs nedaug terizikuojate, — atsakė išradėjas, — tik penki šimtai dolerių. O pelnas garantuotas, ir aš skirsiu jums kokią tik norėsite dalį...

— Ne, negaliu, — griežtai

atsakė Mark Twain, ir svečias mėlynomis akimis liūdnai atsisveikino ir išėjo.

— Dovanokite, — prisivijęs sode išradėją, pasakė Twain, — aš vis dėlto norėčiau sužinoti jūsų vardą.

— Bell, — atsakė išradėjas, — Alexander Graham Bell.

Tik vėliau paaiškėjo, kad Mark Twain, išleidęs krūvas pinigų niekam netikusiems išradimams, atsisakė paremti telefono išradėją.

Vertė L. U.

RINKTINĖ Nr. 8

Gerokai pavėluotai pasirodė Nidos knygų klubo "Rinktinės" Nr. 8 (1961 m.) Ji išleista kas trys mėnesiai.

Rinktinės redakcija atrenka iš periodinės spaudos įdomesnius straipsnius iš Lietuvos gamtos, praeities ir įdomesnių vietovių aprašymų!

Šį kartą daugiausia pasinaudota "Draugu" ir "Sandara" — po 4; iš "Vienybės" paimta 3; "Tėviškės Aidų" — 2, "Dirvos" — 2; o iš "Mokslo ir gyvenimo", "Keleivio", "Užuolankos", "Naujienu", "Lietuvos pajūrio" ir "Aidų" po vieną. Atranka galėtų plačiau apimti visą lietuvių periodinę spaudą, nepaisant, kur ji būtų leidžiama.

Pradės skridimus į mėnulį

National Space & Aeronautics administratorius James Webb pareiškė, kad planuojama nebeužilgo siųsti į mėnulį tam tikrą erdvėlaivį "Prospector", kurs nugabens įvairius tyrinėjimams reikalingus instrumentus ir bus taip pastatytas, kad pats galės keliauti mėnulio paviršiumi. Kitas ateinančiais metais numatomas projektas Surveyor, kurs nutūpęs mėnulio matomojoje pusėje automatiškai darys visokius

tyrinėjimus. Po to turėtų sekti žmogaus ar žmonių kelionės.

Prieš kurį laiką iššauta į erdves aplinkui saulę raketa Pioneer parsiuočia radijo informaciją iš 22 milijonų mylių atstumos...

1962 KELEIVIO KALENDORIUS

Jau kaip kas buvo praradęs viltį kalendoriaus susilaukti. Kai kuriose šeimose taip lau-

kiama knyga, kad jos nepasirodymas sukėlė savotišką nerimą.

Ir suvėluotas 1962 metų Keleivio kalendorius savo įvairiu turiniu neapvils. Ir šiemet įdėtas įdomus dr. V. Daugirdaitės - Sruogienės str. "Baudžiava Lietuvoje". Daug kam rūpimu klausimu "Apie kraujo spaudimą" rašo gydytojas Vl. K. Daug ir kitokių įvairenybių įdomybių.

Donald Petkus

Anthony Petkus

A. PETKUS & SŪNUS

NAUJA KOPLYČIA MARQUETTE FUNERAL HOME

2533 West 71st Street

(Maplewood gatvės kampas)

GRovehill 6-2345

TOWnhall 3-2108

Pilnas laidotuvių aptarnavimas, įskaitant karstą ir pasinaudojimą mūsų gražiom kopolyčiom, yra nuo \$375.00; \$430.00; \$595.00; \$650.00; \$695.00; \$750.00; \$875.00; \$895.00; \$945.00; \$975.00; \$900.00 ir daugiau. Karstą galima pasirinkti kopolyčioje.

GRAZIOS INDIVIDUALINĖS KOPLYČIOS

Mašinoms pastatyti aikštė.

Lietuviams teikiama šios rūšies aptarnavimas 30 metų.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

SVARBUS PRANEŠIMAS

VISIEMS, KURIE SIUNČIA DOVANŲ SIUNTINIUS SAVO
DRAUGAMS IR GIMINĖMS VISOSE
SOVIETŲ SĄJUNGOS VIETOSE.

Jūs galite dėti į Jūsų siuntinius vartotus:

juvelyrinius išdirbinius, laikrodžius, foto aparatus, rankines siuvas masinas, nešiojamas rašomąsias mašines, medžioklinius šautuvus, amatininkų rankinius irankius, muzikinius instrumentus, juostelėn užkorduojamus aparatus — tape recorders, Hi-Fi fonografus, tranzistorinius radijo aparatus, dulkių siurblius, 8 mm filmavimo aparatus, — su sąlyga, kad visi išvardintieji daiktai yra geram stovyje.

MES UŽTIKRINAME JUS MŪSŲ ĮPRASTU, GREITU,
PATIKIMU IR GARANTUOTU PATARNAVIMU
VISUOMET.

Mes pranešame savo seniems klientams, o taip pat naujesiems, kuriems mes patarnaujame, kad mūsų firma tęsia siuntinių persiuntimą į Sovietų Sąjungą.

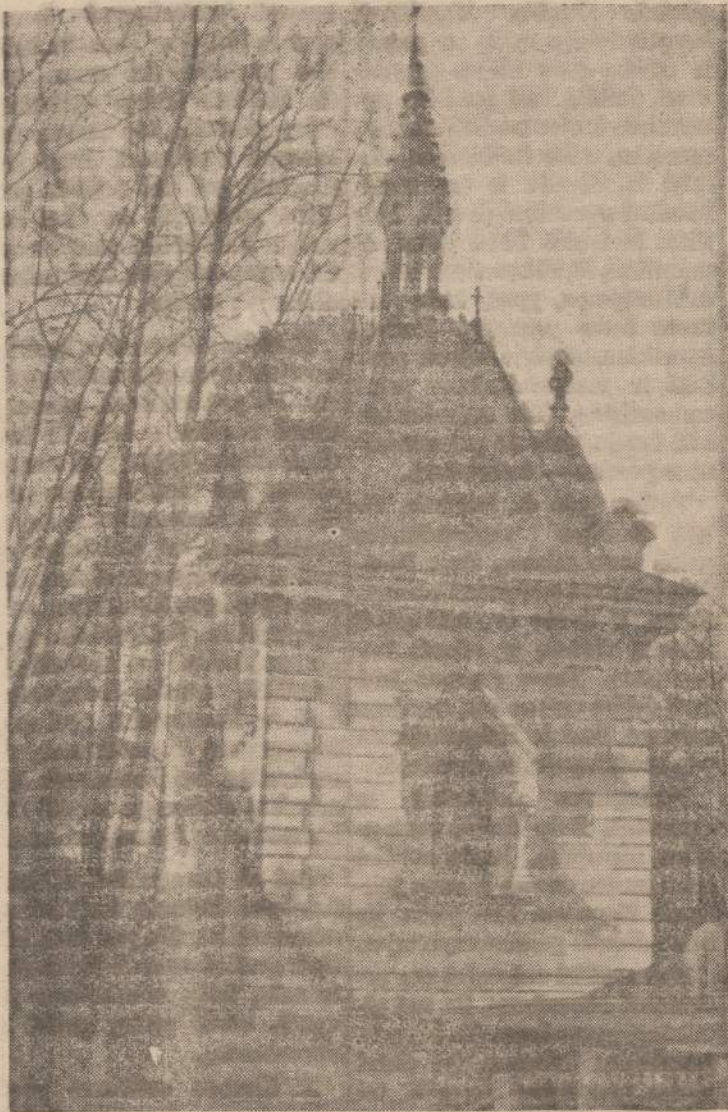
Mes esame įgalioti VNESPASYLTORG testuoti siuntinių siuntimą ir mes garantuojame, kad siuntiniai bus pristatyti ir labai skubiai.

Visi mūsų skyriai turi didelį pasirinkimą siuntiniams reikmenų (audinių, odų ir t. t.) labai prieinamomis kainomis.

Visi mūsų skyriai suminėti žemiau kuo geriausiai jums patarnaus pagal kiekvieno individualius pageidavimus.

NEW YORK 3, N. Y.	39 Second Avenue	Tel. AL 4-5456
BROOKLYN 11, N. Y.	370 Union Avenue	Tel. EV 4-4952
BROOKLYN 7, N. Y.	600 Sutter Avenue	Tel. DI 5-8908
PATERSON 1, N. J.	99 Main Street	Tel. MU 4-4619
VINELAND, N. J.	West Landis Ave. (Greek Orthodox Club Bldg.)	
LAKEWOOD, N. J.	126 4th Street	Tel. FO 3-8569
NEW HAVEN, Conn.	6 Day Street	Tel. LO 2-1446
PITTSBURGH 3, Pa.	1015 East Carson St.	Tel. HU 1-2750
CLEVELAND 13, Ohio	904 Literary Road	Tel. TO 1-1068
WORCESTER, Mass.	174 Millbury Street	Tel. SW 8-2888
HAMTRAMCK, Mich.	11333 Jos. Campau	Tel. TO 7-1575
CHICAGO 22, ILL.	2222 W. Chicago Ave.	Tel. BR 8-6966
CHICAGO 8, ILL.	3212 So. Halsted St.	Tel. WA 5-2737
LOS ANGELES 22, Cal.	960 So. Atlantic Blvd.	Tel. AN 1-2994
SAN FRANCISCO, Cal.	2076 Sutter Street	Tel. FI 6-1571
NEWARK 3, N. J.	428 Springfield Ave.	Tel. BI 3-1797
PHILADELPHIA 23, Pa.	525 W. Girard Ave.	Tel. WA 2-4035
WATERBURY, Conn.	6 John Street	Tel. PL 6-6766
GRAND RAPIDS, Mich.	606 Bridge St., N. W.	Tel. GL 8-2256
DETROIT, Mich.	7300 Michigan Ave.	Tel. VI 1-5355
PASSAIC, New Jersey	176 Market Street	Tel. CR 2-6387
ATHOL, Mass.	61 Mt. Pleasant St.	Tel. CH 9-6245
BOSTON, 18, Mass.	271 Shawmut Ave.	Tel. LI 2-1767
BUFFALO 6, N. Y.	332 Fillmore Ave.	Tel. TL 6-2674
HARTFORD, Conn.	132 Franklin Ave.	Tel. CH 6-4724

Vineland, N. J. skyrius atidarytas tik penktadieniais,
šeštadieniais ir sekmadieniais.

Daug nusipelnusiųs Lietuvius tautai Vileišių šeimos koplytelė
Vilniaus Rasy kapuose.

ŠVIESIAPLAUKIAI SAHAROS DYKUMOJ

Neseniai į Centrinės Afrikos Tyrimo institutą Khartum mieste (prie Aukštutinio Nilo) atvyko trys vyrai pasiuntiniai, priklausą paslaptinai gražių žmonių Saharos tautai, kurios šiuo metu bėra likę nepilnas tūkstantis. Jie turi bronzos spalvos odą, bet visiškai šviesius plaukus, kuriuos jų moterys dėvi ilgomis kasomis arba palaidus. Jie save vadina Lurumais.

Tie trys išmirštančios tautos ambasadoriai buvo apsišautę togomis, kaip senovės romėnai. Jie atnešė iš senoviškos geležies nukaltą dėžutę (kasetę), iš kurios ant stalo iškralė pageltusių išblukusių pergamento rūtuliukų ir įvairių senoviškų dalykų. Jie pasisakė tuos dalykus atnešę, kaip įrodymą, jog tikrai jie yra palikuonys kadaise buvusios tėvynės, kurią jie vadina "dešimties aukso krūmų šalimi Lurumais", kuri buvusi labai graži ir turlinga, su gražiais miestais ir rūmais, bet vėliau buvusi iš šiaurės audrų atnešto smėlio užpilta.

Trijų vyrų vyriausiasis, Pankel Bontek, paprašė instituto, kad parūpintų traktorių, buldozerių ir kitokių kasinėjimams reikalingų reikmenų. Prieš išmirdami jie nori pasauliui parodyti, kad jų buvusi tauta ir valstybė nėra pasaka.

Ta geležinė kasetė žinovų nuomone yra senesnė kaip 3000 metų, o tie pergamentai, Bon-

teko tvirtinimu, esą nuo 5 iki 7 tūkstančių metų senumo. Už reikmenų parūpinimą tie vyrai pasižadėjo išversti pergamentų raštą.

Vienamė jau išverstame pergamento gabale rašoma: "Torkeles Danarm, Dešimties Aukso Karūnų karalius valdovas skelbia deimantų rinkliavą, kad būtų galima Efrai Teisingajam pastatyti ir pašventinti naują šventyklą su kupolu. Lurumai baltųjų žmonių karalius savo valią pranešė penkiolikos Dakiphenų tarybai ir jo pranešimas buvo perduotas švenlovių miesto Santis garsiakalbiais. Taip pat karalius viešpats, malonės ir pasmerkimo ženkle valdovas, skelbia, kad siloso (manoma, kad silos reiškia metalinius išdirbinius) gamyba ir toliau turi būti vykdoma."

Sicilija pradėjo karą su Mafijos organizacija

PALERMO, Sicilija. — Šiomis dienomis salos administracija griebėsi priemonių galutinai sutriuškinti toje saloje per 160 m. siaučiančią "Juodosios Rankos" organizaciją Mafia, kurios juoda krūvina ranka siekia net New Yorko ir Chicagos miestus. Sicilijos provincijos seimelis priėmė nutarimą, reikalaujantį Italijos parlamentą nedelsiant pradėti Mafijos tardymą ir likvidavimą. Vien praėjusiais metais Mafia nužudė 16 žmonių. Sicilijos premjeras Giuseppe d'Angelo atsisakė į salos visuomenę, kviesdamas į kovą su šia Italijos rykšte.

Pasveikink save draugus
pėr "Naujiėnas"

Jurgio Baltrušaičio ŽEMĖS PAKOPOS

Šio leidinio keletas egzempliorių dar yra likusių ir galima įsigyti iš vertėjo Jono Valaičio. Leidinys kietai įristas. Vertinga ir graži dovana švenčių ar panašia proga. Kaina \$1.50. Nedelsiant bus pasiūsta paštu. Rašykite adresu: Mr. Jonas Valaitis, 1507 So. 51 Avenue, Cicero 50, Illinois. Tel.: OL 6-3180.

SIUNTINIAI
I
LIETUVĄ

Jau dabar siųskite
VELYKOMS!

DEL GARANTUOTO PRISTATYMO KREIPKĖTES Į
CENTRAL PARCEL SERVICE

PAGRINDINĖ ĮSTAIGA:

220 South State Street
Tel.: WA 2-9354

NAUJAS SKYRIUS:

2618 West 63rd Street
Tel.: WA 5-2466

Atvykite ir apžiūrėkite mūsų gausų
pasirinkimą prekių dovanoms.

PER 15 METŲ
PRISTATOME SIUNTINIUS
I LIETUVĄ
— VISADA LAIKUI

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi istikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: CEntral 6-5206

Generaliniai Agentai šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULIACIJOS PROBLEMAS.

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materialų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

4039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

VACLOVO BIRŽISKOS KNYGOS

"Naujiėnose" galima gauti šias prof. Vaclovo Biržiškos liuanistines knygas:

1. Senųjų lietuviškų knygų istorija, I dalis, 208 pusl.	\$2.00
Kietais viršeliais	\$3.00
2. Senųjų lietuviškų knygų istorija, II dalis, 226 pusl.	\$2.00
Kietais viršeliais	\$3.00
3. Aleksandrynas, senųjų lietuvių rašytojų, raštusių prieš 1865 m., biografijos, bibliografijos ir biobibliografijos, I tomas, 431 pusl., kieti viršeliai	\$7.50
4. Prasities pabiro, rinkinys straipsnių iš Lietuvos praeities, 352 pusl., kieti viršeliai	\$6.50

Čia suminėtas knygas pasiūšime paštu, jei nurodytas pinigų sumas čekiu ar Money Orderiu pasiūšite tokiu adresu:

"NAUJIENOS", 1739 So. HALSTED STREET
CHICAGO 8, ILLINOIS, USA.

MENO ŽINIOS

Tvarko MIKAS ŠILEIKIS

DAIL. A. DARGIO LAIMĖJIMAI

Meninė veikla

Čiurlionio Galerijoje Chicagoje balandžio mėn. 28 d. atidaroma dail. Alfonso Dargio individuali tapybos darbų paroda. Dargis bus naujas veidas Chicagoje su naujais savo kūriniais, kurie visapusiškai išbaigti, išmąstyti ir išstudijuoti. Su dail. Dargio menine veikla ir jo laimėjimais vertėtų mūsų visuomenei plačiau susipažinti.

Dargis studijavo Kauno Meno Mokykloje, kaip ir visi kiti mūsų dailininkai pradėjo Kauno mokykla, bet jų tolimesnių studijų kelias vedė toliau į Vakarų. Dargis 1936 metais gavęs valstybinę stipendiją, išvyko į Austriją toliau gilinti meno studijas Vienos Meno Akademijoje. Tada jo talentas pradėjo plačiau pasirodyti ir meno pasauliui formuotis begyvenant užsieniuose. Be studijų Vienoje, jisai dar keliavo Italijoje, Vengrijoje, Čekoslovakijoje, Prancūzijoje ir Šveicarijoje po meno centrus. Po karo, suprantama, teko ilgiau pagyventi Vokietijoje.

Kelionių ir studijų laikotarpis dailininkui dažnai nulemia ir jo ateitį. Dargis taip pat pasikeitė, nes negalėjo kitaip ir būti. Naujos žinios, nauja meno pažanga ir bendra pasaulinė kultūra daro įtakos ir dailininkams. Galima sakyti, kad dail. Dargis, koks jis yra šandien, nėra tik Kauno Meno Mokyklos produktas, nes toji mokykla to, ką jis kitur laimėjo, nedavė.

Štai ką sako apie Dargį Rochesterio meno kritikė Jean Walrath jo paskutinės individualinės parodos proga:

„Zaižaruoją, paslaptinę, vilioją Alfonso Dargio paveiks-lai, kurių spalvos ištrauktos iš lietaus, iš raudonų gaisrų ir iš šiaurės pašvaistės, mane įtikino, kad Dargis, kaip menininkas, gyvena mažiausia dvi mylios virš žemės.

„Jo aliejiniai paveiks-lai sudaro vieno menininko parodą, vadinamą juri komisijos paroda, kuri atidarė naują Memorial Art Gallery sezoną. Didelis kambarys, kur jie yra patalpinti, yra švelniai ir turtingai apšviestas spalvomis, kurios yra ne iš šios žemės.

„Teisybė, kai kurie jo paveiks-lai primena mums, kurie jį pažinojo kaip grafiką, bet mus labiau patraukia jo iškilnesni paveiks-lai, paslaptingesni. Jo kompozicijos vaizduoja nepagaunamus dalykus: prizmes, debesis, kuokštelytes, augimą, ir erdvę, erdvę.

„Vienas iš paslaptinių kūrinių,

kažkaip sugestijonuoja uolą su paslaptinomis gėlmėmis už priešakinio fono, bet ir tenai nėra nė vienos apčiuopiamos formos. Dargis, mes būtumėm linkę sakyti, vaizduoja tikrai dinamines spalvų jėgas, tokiu būdu išreiškdamas savo idėjas apie savo fizinę ir dvasinę aplinką. Tačiau čia yra taip pat bruoželiai kaligrafijos, kuri, puikiai atlikta, duoda kūriniui tam tikro užpildymo.“

Dargiui premija buvo paskirta už atsižymėjimą tapyboje, kai 1961 m. Rochester Memorial Art Gallery buvo surengta jo paroda. Premijos dokumente įrašyti šie žodžiai:

“For an exhibition of oil paintings displaying a vibrant use of color in the representation of abstract objects”.

Paskaita apie romantiką

Pracjusį sekmadienį, bal. 8 d. Jaunimo Centro patalpose L. A. M. Klubo valdyba buvo surengusi paskaitą. Skaitė kun. dr. A. Baltinis tema: „Romantiškos kryptys lietuvių literatūroje ir mene“. Susirinkimui vadovavo klubo pirm. P. Gaučys. Klausytojų susirinko nemažai.

Prelegentas plačiai lietė daug dalykų, bet tikrai prabėgomis. Romantikos plotmę jis nušvietė liaudies, atseit kaimo žmonių gyvenimo pavyzdžiais. Lietuvių išvykos, gegužinės, išreikšti įvykiai, meilė, gamtos meilė arba kas paslaptiną, jaučiama bendro su kitais žmonėmis ir t. t. Lietuviai ir vokiečiai dideli gamtos mylėtojai - romantikai — gamtą pergyvena savo jausmais ir siela. Jiems gamta yra artimiausia. Romantika ir tautiškumas yra palinkimas į tautą, kartu ir į gamtą — prie savo

V. GRYBAS

Piemenukas pusryčiauja

gimtojo krašto. Tautiškoji kryptis turėjo ryšių su gamta ir troško savo idėjas įgyvendinti, žodžiu, kad jos būtų gyvos savo tautos tradicijose. Romantika, sako kalbėtojas, domisi ir istorija ir tautosaka, bendrai gyvenimo dvasia, kultūra. Maironis buvo gilus romantikas, išreiškęs visos tautos nusistatymus, ypač tada, kai tauta buvo pavergta. Tačiau nepriklausomybės laikais reišė romantizmą. (Čia autorius tur būt turėjo galvoje pomaironinius poetus — futuristus).

Toliau tęsia dr. Baltinis. Visos tironijos nusistačiusios prieš romantizmą. Sov. Rusijoje kėsina sunaikinti romantizmą, o kartu ir sustingdyti žmonių dvasią ir atimti humanizmą. Tenai žmogus turi būti darbo automat, nes jam sakoma, kad jo išsigelbėjimas yra medžiagoje, ne dvasioje.

Prelegentas prisiminė ir Rousseau, kaip didelį romantikos šalininką, kuris suvokė savo tautos dvasią ir savo jausmais išgyveno. Tuo pačiu jis buvo didelis gamtos mylėtojas.

Romantiški rašytojai esą artimiausi filosofams, jie net giminingi pranašams. Jie krypta į turinį, ne į formą. Yra tikrai viena pagrindinė kryptis, tai ta, kuri išplaukia iš prigimties, iš žmogaus dvasios, kažkas daugiau. Romantizmas yra priešingas šūkiui „menas menui“. Prancūzai sukūrė Parnaso mokyklą protestui prieš romantizmą.

Romantikos sintezėn buvo įtrauktas ir modernusis menas, bet giliau nebuvo pažvelgta bei paieškota priežasčių kas to meno viduje yra. Prel. teigė, kad romantika ėjo prieš visokias abstrakcijas, kaip žmonijai kenksmingą elementą. Menas turįs laikytis tikrovės, o abstraktusis menas paneigia tikrovę, bet stiprina atomizuotą tikrovę. Materialistinės civilizacijos atsiekimai yra kaip ir sukilimas prieš žmogų. (Bet žmogus visa tai kuria. — A. J.) Surrealizmas, išaugęs iš pašamonės, išėjo priešingai prieš viską — ieško tikrovės, ir naikina kas yra tikra.

Bretonas verčia galvoti, kad praeitis ir ateitis nustoja buvusios ir priešingai. Mėginimas gydyti sergantį pasaulį taip pat verčia pagalvoti, kad tikrovė yra iliuzija ir priešingai.

Nežiūrint to, kad romantizmas ėjo prieš visokias abstrakcijas, jis turi ir silpnų.

Anksčiau preleg. teigė, kad surrealizmas esąs liguistas, sutrupėjęsios dvasios padaras, nesiderinąs su realistine romantika.

Prel. baigė kalbą šiais žodžiais:

„Išliksime gyvi, jeigu nustosime garbinę automobilius ir kitus materialinius daiktus. Mums reikia romantiško gyvenimo krypties.“

Po paskaitos kitoje salėje prasidėjo Maironio minėjimas, ten daug kas norėjo eiti. Buvo daug normių diskutuoti ir jų

trumpi pasisakymai buvo gyvi ir įdomūs. Kun. P. Celiešius pasisakė dėl meno, kad dr. Baltinis linkęs apibūdinti etinę plotmę, jog menas turi tarnauti realizmui. Betgi menas taip pat turi reikštis estetikos plotmėje, ne vien moralėje. Kad kelti mene dorovę, tai meno reikalas, kad nebūtų nieko tik menas.

B. Babrauskas sako, kad komunistai nėra romantikos priešai. Jie yra realistai, toleruoja tikrai realizmą, kaip ir kun. dr. Baltinis, teigia, kad romantizmas yra abstraktizmo priešininkas. Romantika, o ne romantizmas, tai skirtingos sąvokos, emocijos ir aistra, taip pat skirtingas klausimas, sako Babrauskas. Vaizgantas nejungė romantikos su abstrakcija. Rūkstelė atsakė Babrauskui, kad ir komunistai turi savo humanizmą ir vadinamą demokratija, bet jie meluoja. Komunistų sistemoje negali būti humanizmo. Nesusipratimas.

Bet ne komunistai, ne caro žandarai lietuvių humanizmo nesunaikino. Čia pat kun. Baltinis gražiai nurodė Boris Pasternaką kaip humanizmo pavyzdį, kuris galvą guldė už humanizmą.

J. Kaunas paklausė prelegentą, ar Čiurlionis buvo lietuviškas, kaip abstraktizmo pradininkas? Prelegentas atsakė, kad Čiurlionis vaizduoja viską, kas yra lietuviška.

Diskusijos būtų iškėlusios naujų klausimų ir pati paskaita būtų pilnesnė, jeigu jos būtų tęsiamos. Dr. Baltinio iškeltos mintys buvo labai aktualios, tikrai, deja, taip atsitinka, kai daug dalykų suplakama į krūvą, ypač kai iškelti dalykai nėra vieni kitiems giminingi arba turi skirtingas sistemas, pvz. etika ir estetika, muzika muzikai, menas menui. Yra skirtingos kūrybos plotmės, kurioms recepto niekas ligi šiol nesugebėjo parašyti. Gaila, kad dr. Baltinis, nenurodęs moderniojo meno kryptei gerųjų ir blogųjų pusių, visa paneigė.

Būtų gera, kad L.A.M. Klubo valdyba pasirūpintų daugiau paskaitų surengti. Labai svarbu visapusiškai išdiskutuoti iškeltus klausimus. A. J.

Sausiausios vietos pasauly

Sausiausia vieta pasauly yra Čan-Čan kalnuose, Peru, kur paskutinį kartą palijo 1955 metais, o prieš tai nelijo per 30 metų, bet kai 1925 metais lijo, tai lijo šešias dienas be pertraukos. Prieš tą lietų per 525 metus nebuvo lijo. Kai ispanai užėmė Peru, tai Čan-Čan kalnuose sausra jau buvo trukusi 131 metus...

Kita vieta yra šiaurinėj Rodezijoje, Afrikoj, kur po 14 metų sauros palijo 1960 metais tik 0.24 milimetro! Meksikos Sabinas vietoje nelijo nuo 1945 iki 1957 metų. Australijos Queensland srityje palija tik sykį kas treči ar ketvarti metai.